

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra pedagogiky a psychologie

Bakalářská práce

Zkušenosti pedagogů a rodičů se zařazením dvouletých
dětí do mateřské školy

Vypracovala: Aneta Kindermannová

Vedoucí práce: PaedDr. Alena Váchová

České Budějovice 2019

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 20. března 2019

Aneta Kindermannová

Poděkování

Především bych chtěla poděkovat své rodině a svému partnerovi za podporu při psaní mé práce, za trpělivost a ochotu poradit a pomoci. Dále bych ráda poděkovala PaedDr. Aleně Váchové za odborné vedení a cenné rady. Za jazykovou korekturu děkuji Mgr. Dagmar Buriánkové.

Abstrakt

Tato práce zpracovává problematiku zařazování dvouletých dětí do mateřských škol. První část se zabývá historií, formami a organizací vzdělávání dětí raného věku. Vývojová charakteristika dítěte do tří let a osobnost předškolního pedagoga je obsahem dalších kapitol. Součástí práce je rozbor dokumentů, které se zabývají náplní práce pedagogických i nepedagogických pracovníků. V empirické části jsou pomocí výzkumných nástrojů zjišťovány osobní zkušenosti pedagogů a rodičů se zařazováním dvouletých dětí do mateřských škol.

Klíčová slova:

dvouleté dítě, mateřská škola, předškolní vzdělávání, vzdělávání dětí do tří let

Abstract

This work deals with the suitability of inclusion of two-year-olds in nursery schools. The first part addresses the history, various forms, and organisation of early childhood education. The next chapters deal not only with the developmental characteristics of children under three years of age, but also with the personality traits of a preschool teacher. The thesis also includes a breakdown of documents dealing with the job description of teaching and non-teaching staff. By means of different research tools, the empirical part further investigates various teachers' and parents' personal experience in including two-year-olds in kindergartens.

Keywords

two year old child, a kindergarten, preschool education, children under three

OBSAH

Úvod	- 8 -
1 Preprimární vzdělávání dvouletých dětí.....	- 9 -
1.1 Vývoj péče a vzdělávání dětí do tří let u nás.....	- 9 -
1.2 Možnosti institucionální péče o dvouleté děti.....	- 10 -
1.3 Porovnání vzdělávání dvouletých dětí se státy EU	- 12 -
2 Podmínky pro vzdělávání dvouletých dětí v MŠ.....	- 14 -
2.1 Legislativa	- 14 -
2.2 Podmínky vzdělávání dvouletých dětí v RVP PV	- 14 -
2.3 Personální zajištění vzdělávání a péče o dvouleté děti.....	- 15 -
3 Charakteristika dvouletého dítěte.....	- 17 -
3.1 Vývojová specifika dvouletého dítěte	- 17 -
3.1.1 Motorika.....	- 17 -
3.1.2 Řeč	- 17 -
3.1.3 Emoční vývoj	- 19 -
3.1.4 Sociální vývoj.....	- 19 -
3.1.5 Hygiena a sebeobsluha.....	- 20 -
3.2 Potřeby dítěte dle Maslowa a Matějčka	- 21 -
3.3 Spolupráce s rodinou a adaptace.....	- 22 -
4 Osobnost předškolního pedagoga.....	- 25 -
5 Výzkumné šetření	- 28 -
5.1 Cíle výzkumu	- 28 -
5.2 Výběr výzkumného vzorku	- 29 -
5.3 Metodologie.....	- 29 -
5.3.1 Rozhovor	- 30 -

5.3.2	Dotazník.....	- 30 -
6	Výsledky.....	- 32 -
6.1	Škola A.....	- 32 -
6.2	Škola B.....	- 35 -
6.3	Škola C.....	- 37 -
6.4	Škola D.....	- 39 -
6.5	Škola E.....	- 42 -
6.6	Škola F.....	- 44 -
6.7	Škola G.....	- 46 -
6.8	Škola H.....	- 48 -
6.9	Škola I.....	- 51 -
6.10	Škola J.....	- 53 -
6.11	Názory pedagogů a rodičů z vybraných škol.....	- 55 -
7	Diskuze.....	- 59 -
	Závěr.....	- 61 -
	Seznam literárních zdrojů.....	- 63 -
	Seznam elektronických zdrojů.....	- 65 -
	Seznam tabulek.....	- 66 -
	Seznam obrázků.....	- 67 -
	Seznam příloh.....	- 68 -

ÚVOD

Úroveň každé společnosti je hodnocena podle toho, jakou péči věnuje nově nastupující generaci. V průběhu staletí prošel proces výchovy a vzdělávání dětí různými fázemi s ohledem na cíle, které byly pro danou společnost prioritní.

Primární péče začíná již u samotné matky, kdy mluvíme o prenatalním a postnatalním vývoji plodu. Tato péče zahrnovala nejenom celkové sociální zabezpečení rodiny, ale patřila do ní i emocionální podpora narozeného dítěte ze strany pečujících osob a významnou úlohu hrálo i sledování zdravotního stavu dítěte.

Je nutné zmínit fakt, že naše společnost patří mezi ty státy, které se v péči o mladou generaci řadí na světě mezi nejlepší.

Ne vždy ale byla postavení dětí ve společnosti věnována taková pozornost, jakou by si zasloužily. Nedostávalo se jim odpovídající rodinné péče, byly zneužívány pro těžkou práci, mnohdy byly negramotné a jejich sociální postavení bylo na nízké úrovni. V současnosti je otázka vývoje a vzdělávání nové generace sledována nejen státními institucemi, ale i diskutována laickou veřejností a v popředí zájmu je tak vytváření stále lepších podmínek pro co nejefektivnější rozvoj potenciálu každého jedince.

Všechny stupně výchovných a vzdělávacích institucí se proto v rámci inkluzivního vzdělávání snaží naplnit individuální potřeby dětí. Rodiče mají možnost volit výchovné modely, které považují za nejvhodnější a nejpříznivější pro rozvoj svého dítěte. Volí si délku mateřské dovolené, typ předškolního vzdělávání (jesle, dětská centra, alternativy mateřských škol) i další instituce, kterými dítě během života bude procházet.

Aktuálním tématem současné diskuze je vhodnost zařazování dvouletých dětí do mateřských škol a zajištění vyhovujících podmínek pro jejich pobyt ve vzdělávacím zařízení.

Ve své bakalářské práci se budu zabývat problematikou zařazování dvouletých dětí do mateřských škol a jejich adaptací v těchto zařízeních. Cílem je zpracování osobních zkušeností s touto skupinou dětí z pohledu jejich rodičů a pedagogů.

TEORETICKÁ ČÁST

1 PREPRIMÁRNÍ VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ

Mluvíme-li o preprimárním neboli předškolním vzděláváním, myslíme tím zejména vzdělávání v mateřských školách, kde se zaměřujeme především na vzájemné působení pedagoga a dítěte (Svobodová, 2007). Výchovně vzdělávací proces, o kterém zde mluvíme, má ovlivňovat dítě až do začátku povinné školní docházky (Průcha a Kořátková, 2013).

Předškolní vzdělávání je důležitou součástí života každého dítěte, ale v žádném případě nedokáže nahradit rodinnou péči, která by se měla stát základem pro další rozvoj dětí (Svobodová, 2007).

1.1 Vývoj péče a vzdělávání dětí do tří let u nás

Naše země má dlouhou tradici v péči o děti předškolního věku. První formuloval cíle, obsah a metody jejich výchovy a vzdělávání Jan Amos Komenský. Považoval dítě za plnohodnotnou osobnost s individuálními potřebami a viděl v něm budoucnost společnosti. Zastával názor, že výchova v předškolním období hraje důležitou roli pro další vývoj dítěte. Svou myšlenkou „školy společné“ položil základy předškolní pedagogiky. Jeho kniha Informatorium školy mateřské je příručkou pro rodiče, jak vychovávat své děti již od raného věku. Z jeho zásad vychází moderní pojetí výchovy a vzdělávání (Opravilová, 2016).

S předškolním vzděláváním souvisela v našich zemích i péče o děti raného věku. Ve školském zákoně z roku 1868 byla institucionální péče o děti před nástupem do školy rozdělena do několika institucí:

- jesle – děti do tří let,
- opatrovny – sociální zařízení pro předškolní děti,
- mateřské školy – předškolní vzdělávání,
- kindergarten – dětské zahrádky.

Rodiče, kteří byli zaměstnání, měli možnost těchto institucí využít.

V případě nedostatečné rodinné péče byly děti umisťovány do zařízení, která měla alespoň částečně nahradit rodinné zázemí. Jednalo se o nalezince, kam byly

umísťovány nemanželské a nechtěné děti, sirotčince pro děti osiřelé a dětské nemocnice pro děti nemocné nebo nemocí oslabené (Splavcová a Kropáčková, 2016).

První jesle byly zakládány jako sociální a zdravotní zařízení pro děti rodičů ze slabých sociálních vrstev. Vznikly v roce 1884 v Praze a jsou spjaty se jménem Marie Riegerové-Palacké. Největší zájem o využití tohoto zařízení byl v poválečném období, kdy se ženy musely zapojit do pracovního procesu. Negativním jevem byl dlouhý pobyt dítěte v jeslích a přísně sterilní prostředí.

Za druhé světové války se snížil počet dětí umístěných v jeslích a mateřských školách a úplně byly zrušeny opatrovny. V 60. letech bylo vydáno několik vyhlášek, podle kterých byly jesle rozlišeny do tří typů:

- podle délky pobytu – denní, týdenní, s nepřetržitým provozem,
- podle zřizovatele – územní, závodní, družstevní,
- podle struktury – samostatné jesle nebo jesle spojené s mateřskou školou.

Jesle a mateřské školy tvořily první stupeň československé výchovně-vzdělávací soustavy, která prosazovala kolektivní výchovu (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Po roce 1989 došlo k zásadním společenským změnám, které ovlivnily další vývoj předškolního vzdělávání. Převažoval názor, že matky mají být s dětmi co nejdéle doma, proto se přistoupilo k prodloužení mateřské dovolené. V jeslích i mateřských školách zůstávala volná kapacita. Došlo k uzavření jeslí a omezení počtu mateřských škol. Ale na přelomu tisíciletí nastal populační růst, přesto ke zřízení nových předškolních zařízení nedošlo. Vznikla situace, kdy se do mateřských škol nedostaly ani děti tříleté. Bylo jasné, že se tento problém v následujících letech bude muset zásadně řešit (Kropáčková a Splavcová, 2016).

1.2 Možnosti institucionální péče o dvouleté děti

V současné době se situace opět mění, mění se potřeby rodiny, nároky na ni, rostou požadavky na sladění rodinného života a kariérního růstu. Rodiče mají proto zájem i o zařazení dětí mladších tří let do mateřských škol (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Zákonní zástupci si mohou vybrat z uvedené nabídky:

- mateřské školy – státní,
- mateřské školy – soukromé,
- firemní zařízení,
- soukromé jesle,
- chůvy, babysitting,
- dětské skupiny,
- neprofesionální pomoc – sousedi, prarodiče (Gregora a Kropáčková, 2016).

Mateřské školy – státní

Spadají pod MŠMT, podmínky pro přijetí do mateřské školy jsou dané zákonem č. 561/2004 Sb. Poskytují vzdělávání pro děti od tří do šesti až sedmi let. Vzdělávací obsah zajišťují kvalifikovaní pedagogové, asistenti pedagogů a chůvy. Pedagogové musí pracovat podle školních vzdělávacích programů.

Mateřské školy – soukromé

Tento typ školy zřizují soukromé osoby. Rodiče by se měli kromě nadstandardních služeb zajímat o vzdělávací nabídku a kvalifikaci pedagogů.

Firemní zařízení

Firemní zařízení je běžnou formou vzdělávání v zahraničí. Zaměstnavatelé tímto způsobem vychází vstříc svým zaměstnancům. Výhodou zařízení je možnost, že zaměstnanci zde mohou umístit dítě mladší tří let. I tato forma vzdělávání by se měla řídit podle vzdělávacího programu a skupina by měla být vedena předškolními pedagogy.

Soukromé jesle

Jesle zajišťují péči o děti do tří let. Soukromé jesle jsou zřizovány jako reakce na stoupající porodnost. V důsledku financování jeslí obcemi se kapacita i přes poptávku nezvyšuje (Gregora a Kropáčková, 2016).

Chůvy, babysitting

Chůva musí získat kvalifikaci ve dvou typech kurzů akreditovaných MPSV – chůva pro dětské koutky a chůva do zahájení povinné školní docházky. Pro péči o děti do tří let musí navíc získat živnostenské oprávnění (Splavcová a Kropáčková, 2016).

Dětské skupiny

Zařízení spadající do MPSV je nejnovějším způsobem péče o děti raného věku.

V současné době jsou jedinou finančně méně náročnou formou vzdělávání dětí raného věku státní mateřské školy. U ostatních forem vzdělávání je nutné se často spoléhat pouze na reference ostatních (Gregora a Kropáčková, 2016).

1.3 Porovnání vzdělávání dvouletých dětí se státy EU

Řada zemí Evropské unie se problematice předškolního vzdělávání věnuje dlouhodobě a systematicky. Česká republika tak může navázat na jejich zkušenosti a vyvarovat se chyb spojených se zaváděním nových vzdělávacích metod, strategií a postupů.

Zvýšit úroveň kvality rané péče v jednotlivých státech by měla pomoci zajistit publikace *Starting Strong IV*, kterou vydala Organizace pro mezinárodní spolupráci a rozvoj (OECD) v roce 2015. I když má každá země vypracovanou svou vlastní rodinnou a vzdělávací politiku (vzhledem k rozdílným demografickým, historickým, kulturním, sociálním a ekonomickým podmínkám), najdeme řadu pravidel platných ve většině zemí. Patří mezi ně:

- méně početné skupiny dětí,
- zajištění podmínek pro správný rozvoj dítěte – samostatnost, sebeobsluha,
- denní režim odpovídající věkovým zvláštnostem dětí,
- úzká spolupráce s rodinami,
- dostatek možností pro nenásilnou adaptaci dítěte na nové prostředí,
- rodina jako součást výchovně-vzdělávacího procesu (Splavcová a Kropáčková, 2016).

Konkrétním příkladem spolupráce zemí EU v oblasti předškolní výchovy a vzdělávání je doporučení známé jako Barcelonské cíle (2002), na jehož základě by měly

členské země zajistit dostupnou péči pro 33 % dětí ve věku do tří let a až 90 % pro děti od tří let do počátku povinné školní docházky. V České republice se daří dlouhodobě naplňovat procento dětí pro skupinu od tří do šesti let, dokonce i počet dětí ve skupině dětí do tří let (i přes původní odmítnutí Barcelonských cílů) má stoupající tendenci (Opravilová, 2016).

Při komparaci zemí EU s Českou republikou jsou uváděny dva zásadní údaje – věk dítěte při vstupu do vzdělávacího zařízení a délka rodičovské dovolené. Ve všech zmiňovaných zemích je délka rodičovské dovolené kratší a rodiče mají pro své děti zaručené místo v jeslích nebo mateřské škole. Pro zajímavost uvádíme:

Dánsko

- část čerpání rodičovské dovolené si rodiče mohou odložit až do devíti let věku dítěte,
- garance státu zajišťuje umístění dítěte do jeslí od šesti měsíců věku.

Norsko

- rovnoprávnost mužů a žen se projevuje vysokým procentem mužů (90 %) využívajících právo na rodičovskou dovolenou,
- péče o děti od jednoho roku je zajištěna státními i soukromými školami.

Nizozemsko

- předškolní zařízení představují jesle, kam jsou umísťovány děti od tří měsíců do čtyř let,
- děti často začínají chodit do školy ve čtyřech letech i přesto, že povinná školní docházka je od pěti let věku dítěte, a to z důvodu absence zařízení pro čtyřleté až pětileté děti.

Francie

- rodiče mají možnost umístit dítě od tří měsíců do jeslí nebo využít babysitting (Splavcová a Kropáčková, 2016).

2 PODMÍNKY PRO VZDĚLÁVÁNÍ DVOULETÝCH DĚTÍ V MŠ

Problematika zařazení dvouletých dětí do mateřských škol patří v současnosti k jednomu z nejvíce diskutovaných témat. Základní otázkou je, jak efektivně sladit profesní zařazení rodičů a jejich rodinný život. Vláda České republiky při řešení této problematiky vychází z dokumentu „Strategie mezinárodní konkurenceschopnosti ČR 2012 – 2020“. Problém vzdělávání dvouletých dětí však není pouze problémem současnosti, ale řeší se již několik let (Polášková a kol., 2018).

2.1 Legislativa

Základním dokumentem pro legislativní zakotvení vzdělávání dvouletých dětí je zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. § 34 odst. 1 školského zákona uvádí že „*předškolní vzdělávání se organizuje pro děti ve věku zpravidla od 3 do 6 let, nejdříve však pro děti od 2 let.*“ „*Dítě mladší 3 let nemá na přijetí do mateřské školy právní nárok*“ (Zákon 561/2004 Sb., s. 28).

Podle zákona č. 178/2016 Sb., který mění zákon č. 561/2001 Sb., s účinností od 1. 9. 2018, rozhoduje o přijetí dětí do mateřské školy ředitel. Pokud je dítě přijato, může ředitel stanovit zkušební dobu pobytu až v délce tří měsíců. Do státních zařízení se přednostně přijímají děti, které dovrší věk tří let a mají místo trvalého bydliště ve spádové oblasti MŠ (Polášková a kol., 2018).

Kapitola o vzdělávání dvouletých dětí je součástí Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání, platný od 1. 1. 2017 (RVP PV, 2018).

2.2 Podmínky vzdělávání dvouletých dětí v RVP PV

Základní podmínky pro vzdělávání předškolních dětí jsou stanoveny v Rámcovém vzdělávacím programu pro předškolní vzdělávání v kapitole 7. Jestliže jsou do mateřské školy zařazeny i děti dvouleté, musí škola splňovat další specifické podmínky, které starší batolecí věk vyžaduje. Je potřeba si uvědomit, že dvouleté dítě má jiné chování a potřeby než dítě tříleté. Například má problémy s prostorovou orientací, se zvládnutím emocí, je méně obratné atd.

Pro zařazení dětí mladších tří let do předškolního vzdělávacího zařízení musí být splněna řada podmínek – např. materiální, hygienické, personální, organizační atd.

Jedná se o zajištění:

- dostatečného prostoru pro pohyb a hru dětí,
- zázemí pro hygienu,
- vybavenosti vhodnými pomůckami a hračkami,
- vhodných úložných prostor.

Velmi důležité je zajištění vyhovujícího režimu dne:

- dostatek času pro volnou hru dětí a dostatečná časová dotace pro řízené činnosti,
- dodržování času na dostatečný odpočinek,
- pravidelné stravování,
- dodržování pitného režimu (RVP PV, 2018).

2.3 Personální zajištění vzdělávání a péče o dvouleté děti

Na práci s dvouletými dětmi se mohou podílet kromě pedagogických pracovníků i pracovníci nepedagogičtí – zdravotní sestry, dětské sestry, zdravotnický asistent, vychovatel či chůva (Polášková a kol., 2018).

Náplň práce jednotlivých pracovníků:

Pedagog

- naplňuje individuální potřeby dětí,
- vyváří vzdělávací nabídku,
- sleduje účinnost vzdělávacího programu,
- spolupracuje s ostatními pracovníky mateřské školy,
- provádí sebehodnocení,
- aktivně spolupracuje s rodiči,
- umožňuje zapojení rodičů do adaptace dítěte atd. (RVP PV, 2018).

Asistent pedagoga

- pracuje pod odborným vedením pedagoga,
- podílí se na plánování, realizaci i na hodnocení vzdělávání,
- pomáhá pedagogovy se vzděláváním dětí,

- poskytuje možnost věnovat se individuálně dětem,
- vytvoření vhodných podmínek pro vzdělávání (Vyhláška č. 73/2005 Sb.).

Chůva pro děti do zahájení školní docházky

- pomáhá pedagogovi při zajišťování sebeobslužných činností a hygieny dětí,
- pomáhá zajistit bezpečnost ve třídách
- pomáhá zajistit pedagogovi vhodné organizační podmínky pro vzdělávání (Národní soustava kvalifikací, 2006 - 2014).

3 CHARAKTERISTIKA DVOULETÉHO DÍTĚTE

V současné společnosti se zákonní zástupci dvouletých dětí snaží propojit rodinný a profesní život, neboť nechtějí ztratit kontakt s vývojem své odbornosti. Mnohé z nich ale k tomuto kroku vede i nutnost zajistit rodině odpovídající finanční zázemí a obava ze ztráty zaměstnání. Tak vzniká situace, která vede mnohé rodiče k rozhodnutí umístit děti mladší tří let do státních či soukromých institucí předškolního vzdělávání (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Pokud se rodiče rozhodnou pro zařazení dítěte do kolektivu, musí si uvědomit, že dvouleté dítě má určitá specifika, kterými se od starších odlišuje, například, tzv. období vzdoru, kdy dítě hledá rovnováhu mezi závislostí a nezávislostí (Allen a Marotz, 2002). Zároveň si ale musíme uvědomit individuální vývoj každého jedince, to znamená, že i dvouleté dítě může být připraveno na vstup do mateřské školy lépe než například dítě tříleté nebo čtyřleté (Kropáčková a Splavcová, 2016).

3.1 Vývojová specifika dvouletého dítěte

3.1.1 Motorika

V období kolem druhého roku dítěte dochází k výraznému rozvoji hrubé motoriky, dítě dokáže ovládat své tělo, což mu umožňuje naplnit jeho potřeby. Je proto důležité upravit ve školách podmínky pro dostatek volného pohybu. I v jemné motorice jsou zaznamenávány další pokroky (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Jako příklad je možno uvést:

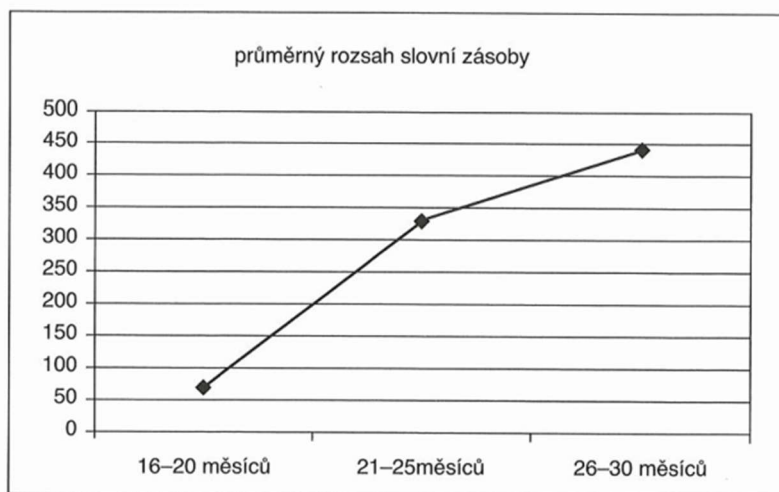
- samostatná chůze do schodů,
- skákání na jedné noze,
- jízda na tříkolce,
- manipulace s drobnými předměty (kostky, korálky, kamínky),
- první kresebné projevy,
- otevírání zásuvek (Šulová, 2010).

3.1.2 Řeč

Řeč je důležitým nástrojem dítěte pro adaptaci ve společnosti. Je velice důležité, aby dítě mělo správný mluvní vzor, aby bylo dosaženo kvalitního rozvoje jazykových

schopností a dovedností. V batolecím věku můžeme pozorovat prudký nárůst slovní zásoby (Vágnerová, 2012).

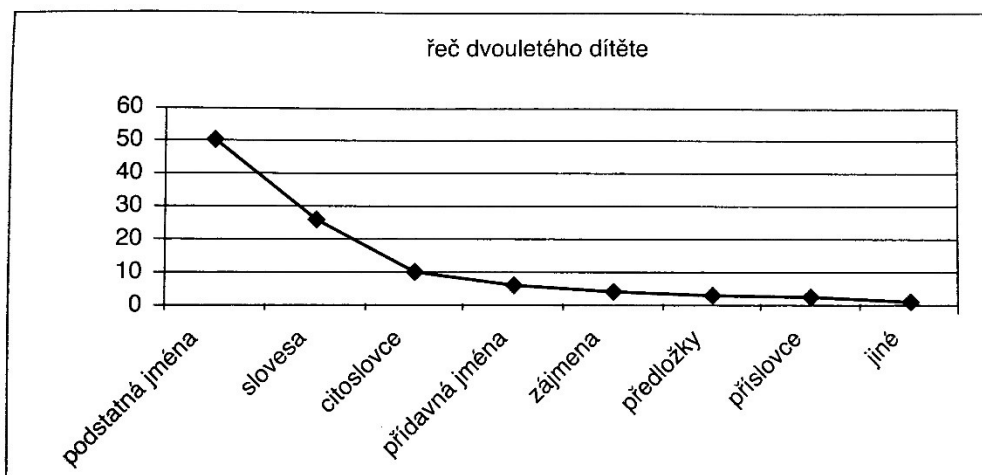
Obrázek č. 1: Rozvoj slovní zásoby

(Vágnerová, 2012, s. 142)

Zastoupení jednotlivých slovních druhů v řeči dvouletých dětí můžeme sledovat v následujícím grafu, který ukazuje výraznou převahu podstatných jmen a po nich sloves.

Obrázek č. 2: Rozložení slovních druhů v řeči dvouletého dítěte

(Vágnerová, 2012, s. 141)

Často se setkáváme u dětí s komolením používaných výrazů nebo s novotvory, které vytvářejí analogicky podle slov, jež znají. Používají jednoduché věty, ve kterých se objevuje chybná gramatika (Vágnerová, 2012).

3.1.3 Emoční vývoj

Erikson (2002) uvádí ve svém díle *Dětství a společnost*, jak je důležité udržet emoční rovnováhu v případě úspěšného osamostatňování, při němž někdy mohou převážit negativní emoce.

Jednou z nejvýraznějších emocí u batolat je pocit strachu, který souvisí se ztrátou jistoty, jež jim poskytuje známé prostředí a blízké osoby (Vágnerová, 2012). Pokud dítě nemá naplněnou potřebu jistoty a bezpečí, může dojít až k úzkostné separaci, která se může projevit stagnací či vývojovou regresí (Šulová, 2010).

Mezi další typické emoční projevy patří vztek, lítost či pocit zahanbení. Zároveň si dítě začíná vytvářet základní strategie, které mají zmírnit dopad negativních emocí. Do určité míry umí rozpoznat emoční ladění svého okolí a podle toho přizpůsobit své chování.

K základním strategiím patří:

- odpoutat dítě od zdrojů negativních emocí,
- nabídnout dítěti náhradní možnost uspokojení jeho potřeb,
- vyhledat kontakt s osobou dítěti blízkou (Vágnerová, 2012).

3.1.4 Sociální vývoj

Podstatou v oblasti sociálního vývoje je, aby si dítě osvojilo základní normy chování a vytvořilo si vztahy k dospělým mimo úzký rodinný kruh a ke svým vrstevníkům. Částečně se odpoutává od pevných citových vazeb v rámci rodiny a navazuje první kontakty s neznámými lidmi. Z počátku se dítě ve vztahu k vrstevníkům projevuje obezřetně a převážně si hraje samo. V případě, že dítě má sourozence, přenáší tento vztah i do hry se svými vrstevníky. Dítě postupně získává v novém prostředí různé role, například genderová role, role sourozence atd. (Vágnerová, 2012).

U dvouletých dětí se sociální vývoj projevuje následovně:

- tzv. období vzdoru dosahuje maxima,
- netrpělivost při řešení úkolů a her,
- majetnický postoj k věcem,
- úzkost může vyústit k tělesnému násilí,

- nabídka pomoci při různých činnostech,
- vyžaduje pravidelný režim,
- projevy náklonosti (objímání, pusinkování) (Allen a Marotz, 2002).

3.1.5 Hygiena a sebeobsluha

Dvouleté dítě se začíná seznamovat se základními principy osobní hygieny a sebeobsluhy. Snaží se zapojit při oblékání, zvládne se svléknout, pokud je oblečení jednoduché. Dítě se nachází na vývojovém stupni, kdy by mělo být schopné ovládat vyměšování a mokré plíny mu jsou nepříjemné (Allen a Marotz, 2002).

Při porovnávání charakteristických projevů u dvouletých a tříletých dětí si můžeme povšimnout jistých odlišností. Ve třech letech dítěte:

- zpomalení růstu,
- chůze po schodech je stabilnější (střídání nohou),
- na krátký okamžik udržení rovnováhy na jedné noze,
- zlepšení manipulace s drobnými předměty,
- zlepšení úchopu ruky,
- soustředění pozornosti (až deset minut),
- snaha při kresbě napodobovat geometrické tvary, písmena,
- zapojování logických procesů do hry,
- rozšíření slovní zásoby,
- využití dalších slovních druhů,
- srozumitelná řeč,
- občasné zapojení do společných her,
- symbolická hra,
- samostatnost při chození na toaletu podle potřeby,
- schopnost obléknout si některé kusy oblečení.

Tříleté děti jsou v porovnání s dvouletými z vývojového hlediska pozornější, samostatnější a klidnější, proto nejsou konflikty s dospělými tak časté (Allen a Marotz, 2002).

3.2 Potřeby dítěte dle Maslowa a Matějčka

Naplnění všech potřeb (fyzických, psychických i sociálních) a jejich uspokojení je nutné pro zdravý vývoj každého jedince. Ty mají vzestupný charakter od jednoduchých ke složitějším (Kropáčková a Splavcová, 2016). Kropáčková a Splavcová (2016) uvádějí v souvislosti s péčí o dvouleté děti pyramidu potřeb, kterou vytvořil Abraham Maslow. V ní základnu tvoří bazální potřeby vedeny pudem (jídlo, pití, spánek, vyměšování, pohyb). Směrem k vrcholu postupují psychické a sociální potřeby, mezi něž patří stálost, jistota, bezpečí, sounáležitost, láska a sebedůvěra. Vrcholem je podle autora seberealizace. Důležité pro každého jedince je naplnění spodních pater, aby bylo možné postupovat k potřebám vyššího řádu.

Obrázek č. 3: Maslowova pyramida potřeb

(Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 51)

Zdravý vývoj dítěte je podle prof. PhDr. Zdeňka Matějčka, Csc. a Josefa Langmeiera (1981) závislý v naplnění základních psychických potřeb, mezi něž řadí dostatek podnětů, pocit smysluplnosti určitého řádu, životní jistoty, potřeba vlastní vůle a otevřená budoucnost.

Dostatek podnětů

Vnější a vnitřní podněty by měly přicházet v přiměřené míře a odpovídající kvalitě. Jedlička (2017) poukazuje na tvrzení J. Fabera, který upozorňuje, že nedostatek nebo přemíra podnětů může vést až k dětské deprivaci. Důležitým faktem je nutnost střídání podnětů, aby byla zachována jejich účinnost.

Pocit smysluplnosti řádu

Základní podmínkou, aby se dítě mohlo něčemu naučit, musí vnímat, že svět, který ho obklopuje, se řídí určitými pravidly. Získané vjemy mohou tvořit základ prvních poznatků.

Životní jistoty

Důležité pro harmonický vývoj dítěte je být obklopen lidmi, kteří mu dodávají pocit bezpečí, klidu, lásky a jistoty.

Potřeba vlastní vůle

I když je obklopen podnětným prostředím, v určitém věku začíná prosazovat svou vůli a osobnost. Dostává se do konfliktu s nejbližšími lidmi (období vzdoru), avšak i nadále má potřebu bezpečí a jistoty.

Otevřená budoucnost

I malé děti mají potřebu na něco se těšit, jsou zvědavé a očekávají změnu (Matějček, 2005).

3.3 Spolupráce s rodinou a adaptace

Jak jsme již zmínili v předchozí kapitole, rodiče se snaží v současné době propojit rodinný a profesní život. Využívají proto ve větší míře nabídky státních i soukromých institucí, které zajišťují péči, výchovu a vzdělávání předškolních dětí. Je proto nutné se při prvních kontaktech rodičů s pedagogy snažit se o vytvoření příjemné a pozitivní atmosféry vedoucí k efektivní spolupráci (Kropáčková a Splavcová, 2016).

I když za výchovu a vzdělávání dětí zodpovídají hlavně rodiče, někdy se snaží tyto povinnosti přesunout na školská zařízení (Opravilová, 2016). V důsledku toho někdy dochází k napjatým vztahům zapříčiněným špatnou komunikací, proto by si obě strany vždy měly najít dostatek času k tomu, aby předcházely případným konfliktům. Komunikace by měla být založena na vzájemné důvěře (Kropáčková a Splavcová, 2016). Všichni zúčastnění by si měli uvědomovat, že mateřská škola doplňuje rodinnou výchovu, ale není její náhradou (RVP PV, 2018).

V případě potřeby se rodiče mohou obrátit na pedagogy jako odborníky na předškolní výchovu a ti jim mohou zprostředkovat další kontakty, např. na logopedy, psychology apod. Výsledky vzájemné spolupráce tedy závisí na kvalitě komunikace (Splavcová a Kropáčková, 2016).

Obrázek č. 4: Základ efektivní spolupráce

(Kropáčková, Splavcová, 2016, s. 77)

Mateřské školy stále hledají nové způsoby, jak předávat rodičům aktuální informace. Využívají k tomu:

- školní časopis,
- školní akademie,
- výstavy rukodělných prací,
- fotogalerie,
- společné akce – výlety, narozeniny, brigády pro rodiče s dětmi,
- konzultační hodiny pedagogů (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Stále častěji je rodičům umožňováno podílet se na adaptaci dítěte při přechodu z rodinného prostředí do zařízení institucionálního. Jedna z možností adaptace může být uskutečňována formou postupného prodlužování pobytu dítěte v zařízení bez blízké osoby. Některé školy umožňují zapojení rodičů do volné hry, dopoledního programu či vycházky.

Ne všichni pedagogové zastávají názor, že adaptace dítěte v zařízení za účasti rodičů je vhodným způsobem pro bezproblémové začlenění jedince do kolektivu. Jako argument uvádějí riziko prodloužení adaptační doby, neschopnost navázat vztah s novou pečující osobou, nerozhodnost a nervozita rodiče působící obdobně i na dítě (Splavcová a Kropáčková, 2016).

4 OSOBNOST PŘEDŠKOLNÍHO PEDAGOGA

V současné době v České republice existuje řada mateřských škol, v nichž se vzdělávají děti od dvou let v tzv. věkově heterogenních třídách. Zařazování těchto dětí rozděluje společnost na část, která prosazuje psychologicko-medicínský přístup, a na část, která zdůrazňuje řešení této problematiky z hlediska sociologického. První skupina zastává názor, že o děti raného věku má pečovat rodina, hlavně matka, aby nebylo dítě zbytečně vystavováno stresovým situacím. Sociologický přístup naopak přichází s myšlenkou, že by stát měl rodinám nabídnout další alternativy vzdělávání i pro dvouleté děti (Wiegerová, 2015).

V okamžiku, kdy je dvouleté dítě zařazeno do předškolní instituce, stoupají nároky na jeho individuální péči, a tím i nároky na pedagoga (Kropáčková a Splavcová, 2016).

Aby učitel byl schopen naplnit veškeré potřeby dětí od dvou do sedmi let, musí disponovat profesními kompetencemi (Svobodová a Vítečková, 2017), do nichž patří:

- kompetence předmětové,
- kompetence didaktické a psychodidaktické,
- kompetence pedagogické,
- kompetence diagnostické a intervenční,
- kompetence sociální, psychosociální a komunikativní,
- kompetence manažerské a normativní,
- kompetence profesně a osobnostně kultivující,
- ostatní (Vašutová, 2007).

Aby učitelé splňovali výše uvedené kompetence, musí v rámci celoživotního vzdělávání neustále zvyšovat svou odbornost. I v širší veřejnosti panuje názor, že by učitelé mateřských škol měli dosahovat vysokoškolského vzdělání. Wiegerová (2015) poukazuje na tvrzení Koťátkové, že i sami učitelé postrádají větší hloubku znalostí jak v oblasti pedagogiky, tak i psychologie.

Jako důkaz zájmu pedagogů o další vzdělávání uvádíme výsledky výzkumu „Učitel MŠ 2016“, kdy byl zjišťován vztah učitelů k novým poznatkům. „*Celkem na tuto otázku*

odpovědělo 123 učitelek MŠ, z toho 79 z nich (64,2%) uvedlo „ano“, 42 (34,1%) „spíše ano“. Pouze dvě učitelky (1,6%) uvedly, že mají raději své ověřené postupy.“ (Svobodová a Vítečková, 2017, s. 16).

V současnosti mají předškolní pedagogové možnost kvalitního pregraduálního a postgraduálního studia, na které navazuje další povinné vzdělávání během praxe (Kropáčková a Splavcová, 2016).

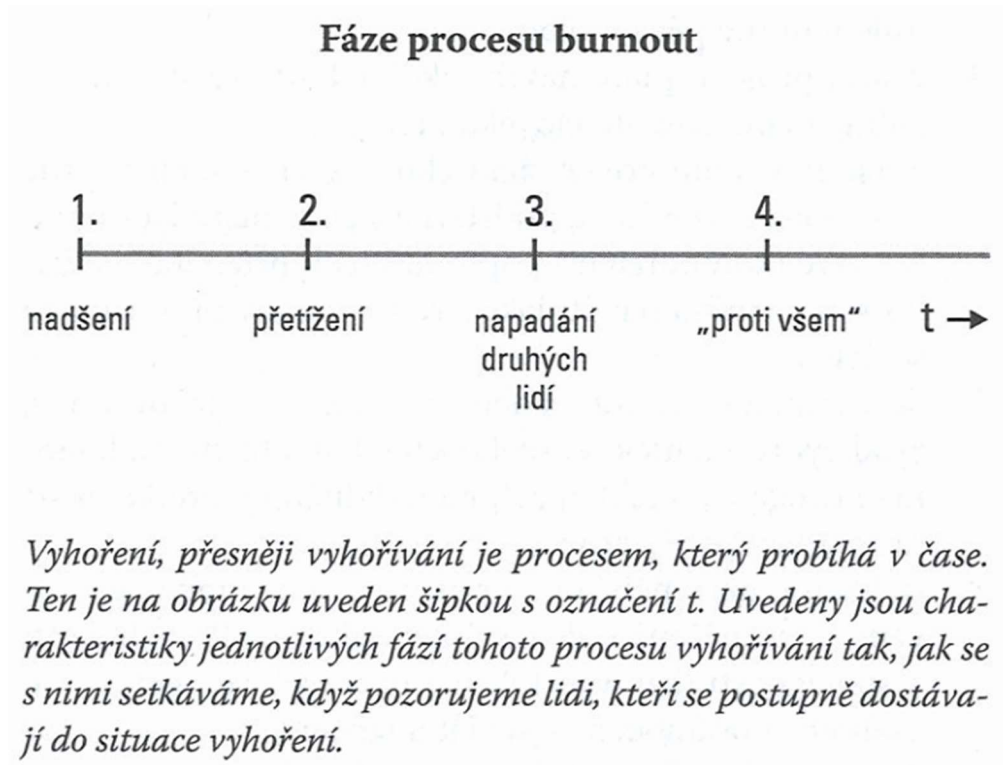
Tímto systémem se naše soustava vzdělávání liší od řady států Evropské unie.

Například:

- ve většině zemí EU (v Dánsku, Finsku, Norsku, Maďarsku, Řecku atd.) je požadováno vysokoškolské vzdělání,
- středoškolské vzdělání postačuje například na Slovensku a v Rakousku,
- v Bulharsku, Francii nebo Holandsku získávají učitelé mateřských škol zároveň kvalifikaci pro I. stupeň základních škol,
- Většina zemí EU vyžaduje další vzdělávání pedagogů (Syslová, Borkovcová a Průcha, 2014).

Náročnost učitelského povolání má i své negativní stránky. Mezi ně patří i riziko syndromu vyhoření. Prof. PhDr. Jaro Křivohlavý, CSc. (2012) ve své knize Hořet, ale nevyhořet vysvětluje pojem „burnout“ neboli vyhoření jako úplné fyzické, emocionální a mentální vyčerpání.

Obrázek č. 5: Proces vyhoření

(Křivohlavý, 2012, s. 83)

O jak vysoké procento rizika vyhoření v České republice se jedná, uskutečnila EDUKAČNÍ LABORATOŘ, z.s. ve spolupráci s katedrou psychologie Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy výzkum na téma: Jak moc se týká syndrom vyhoření učitelů a učitelek mateřských škol?

Z 868 dotazníků oslovených respondentů vyplynulo:

- „u 21 % nebyly přítomné žádné projevy vyhoření;
- u 61 % byly přítomny mírné projevy vyhoření;
- u 18 % byly přítomny střední až závažné projevy vyhoření“ (Vondráková a Smetáčková, 2018).

Z předchozího textu je zřejmé, že společnost někdy klade na předškolní pedagogy příliš velké nároky a odpovědnost, ale i tak by měl být pedagog osobností, která je pro děti v mateřské škole představitelem morálních kvalit a lidských hodnot (Svobodová a Vítečková, 2017).

PRAKTICKÁ ČÁST

5 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

5.1 Cíle výzkumu

Jak již bylo zmíněno v úvodu, praktická část bakalářské práce se týká problematiky zařazování dvouletých dětí do mateřských škol. Cílem výzkumného šetření bylo zjistit individuální zkušenosti pedagogů a rodičů s umístováním této věkové skupiny a porovnat jejich názory a odpovědět na výzkumné otázky.

VÝZKUMNÉ OTÁZKY:

- 1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?***
- 2) *Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?***
- 3) *Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?***
- 4) *Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?***

Aby bylo dosaženo stanoveného cíle, bylo nutné vytyčit dílčí kroky. Prvním krokem bylo definovat pravidla pro výběr výzkumného vzorku. Následovaly rozhovory s oslovenými pedagogy, jejichž prostřednictvím byly zadány dotazníky vybraným rodičům. Sebrané podklady sloužily k získání náhledu na umístění dětí do tří let v mateřských školách. Souhrn jednotlivých kroků umožnil odpovědět na předem stanovené výzkumné otázky.

Byl zvolen následující postup:

- stanovení podmínek pro výběr respondentů,
- oslovení pedagogických pracovníků dvaceti pěti mateřských škol,
- osobní kontakt s učitelkami,
- provedení audio záznamu rozhovorů,
- sestavení a předání dotazníků rodičům k vyplnění,
- zpracování a vyhodnocení dat,
- vyvození závěrů.

5.2 Výběr výzkumného vzorku

Podmínkou při výběru vzorku bylo získat ke spolupráci pedagogy, kteří měli ve školním roce 2017/2018 ve své kmenové třídě dvouleté děti, a rodiče ochotné zapojit se do výzkumu. Další podmínkou byl osobní kontakt výzkumníka s respondenty.

Prvoplánově bylo osloveno deset mateřských škol v Jihočeském kraji. Šest z deseti vybraných škol nesplňovalo nastavené kritérium ohledně věku dětí, další dvě odmítly spolupráci na výzkumu. U jedné ze škol, která splňovala podmínky výzkumu, nebylo výzkum možné dokončit pro neochotu zákonných zástupců dětí, kteří tvořili druhou část dotazovaných. Vzhledem k nízkému počtu získaných spolupracovníků byl proto výzkum rozšířen na další kraje. Zapojily se čtyři školy z Ústeckého kraje, tři z Kraje Vysočina a jedna ze Středočeského kraje. Charakteristika jednotlivých tříd, ve kterých se výzkumné šetření uskutečnilo, je uvedena v kapitole 6 (Výsledky). Podrobný rozbor mapuje individuální situaci v jednotlivých MŠ.

Největším problémem při získávání materiálů se ukázala nutnost osobního kontaktu při rozhovorech s pedagogy. Osobní setkání bylo ztíženo časovou vytížeností pedagogů a rozmístěním mateřských škol v různých regionech.

Návratnost dotazníků od rodičů dvouletých dětí byla zajištěna jejich vyplněním ve třídě v době odchodu dětí domů. Struktura dotazníků (multi-choice), co se týče časové náročnosti, tak vyšla vstříc potřebám rodičů, a proto bylo dosaženo téměř stoprocentní zpětné vazby.

5.3 Metodologie

Z metodologického hlediska existují ke zpracování výzkumu dva přístupy – kvalitativní a kvantitativní (Švaříček a Šed'ová, 2007).

Z odborného hlediska existují čtyři přístupy pro definici kvalitativního přístupu, neboť každá z definic zdůrazňuje jiný znak tohoto přístupu.

Lze rozlišit definici podle:

- způsobu sběru dat,
- metody usuzování,

- typu dat,
- způsobu analýzy (Švaříček a Šedřová, 2007).

Pro tuto práci byl vybrán typ definice podle způsobu sběru dat. V rámci výzkumného šetření byla použita jak metoda dotazníku, tak polostrukturovaný rozhovor. Na problematiku bylo nahlíženo kvalitativní optikou. Jak uvádí Švaříček a Šedřová (2007), i když se tato volba může zdát sporná, dotazník je zařazován jako typická metoda kvantitativního výzkumu. Není na překážku ho využít jako zdroj doplňující data výzkumu kvalitativního.

5.3.1 Rozhovor

Nejčastěji používanou metodou v kvalitativním výzkumu je rozhovor, u něhož můžeme rozlišit dvě formy – polostrukturovaný a nestrukturovaný. V této bakalářské práci byl použit rozhovor polostrukturovaný, který dává dotazovanému dostatečnou volnost k vyjádření vlastního názoru na zadané otázky. Výzkumník během rozhovoru nesleduje pouze obsah rozhovoru, ale i gesta dotazovaného, barvu hlasu, klima atd. Tazatel tím získává komplexnější obraz celkové atmosféry výzkumu (Švaříček a Šedřová, 2007).

Všech deset rozhovorů probíhalo formou osobního setkání s pedagogy, kteří měli v aktuálním roce dvouleté děti ve své kmenové třídě. Rozhovor byl polostrukturovaný, aby umožnil pedagogům volně vyjádření ke zvolené problematice a nebyli limitováni uzavřenými otázkami. Volně plynoucí rozhovor umožnil získat konkrétní zkušenosti (kladné či záporné) se zařazováním dvouletých dětí do kolektivu mateřské školy. Z rozhovorů byly také získány informace o schopnostech a dovednostech dvouletých dětí v jednotlivých vzdělávacích oblastech. Se souhlasem učitelů byly celé rozhovory nahrávány na audio zařízení, přesto probíhaly v uvolněné a příjemné atmosféře. (struktura rozhovoru viz Příloha č. 1).

5.3.2 Dotazník

Další významnou metodou pro sběr dat je dotazník, který dává zadavateli možnost získat značné množství informací za krátký časový úsek od většího počtu dotazovaných. Důležitou podmínkou využití metody dotazníku jsou dobře formulované otázky (Chráska, 2007).

V práci byl použit dotazník pro rodiče dvouletých dětí, který byl zadáván současně s probíhajícími rozhovory. Dotazník měl formu multi-choice, byl vyplněn šedesáti rodiči.

Dotazník tvoří sedm otázek, které zjišťují názory rodičů o vhodnosti či nevhodnosti začlenění dvouletých dětí do kolektivů mateřských škol.

Rodiče odpovídali na následujících sedm otázek:

- Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým pracovníkem v MŠ?
- Jaký byl důvod umístění Vašeho dítěte do MŠ?
- Považujete své rozhodnutí umístit své dítě do MŠ za správné?
- Jak hodnotíte adaptaci (přizpůsobení) na prostředí v MŠ?
- Na škále od 1 do 5 zakroužkujte, na jaké úrovni mělo dle Vás Vaše dítě rozvinuté níže uvedené dovednosti krátce před vstupem do MŠ.
- Zlepšilo se podle Vás Vaše dítě po nástupu do MŠ v některých z těchto dovedností? Pokud ano, vyberte a podtrhněte z uvedených možností: řeč, úklid hraček, oblékání, hygiena, pozornost, naslouchání, reagování na pokyny.
- Odráží se vstup Vašeho dítěte do MŠ v jeho chování mimo MŠ? Jak?

(vzor dotazníku viz Příloha č. 3).

6 VÝSLEDKY

Obsahem této kapitoly jsou informace získané rozhovorem s pedagogickými pracovníky MŠ a odpovědi obsažené v dotaznících rodičů. Tato data nám umožňují odpovědět na čtyři výzkumné otázky stanovené v kapitole Cíle výzkumu.

- 1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?***
- 2) *Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?***
- 3) *Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?***
- 4) *Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?***

Odpovědi na otázku číslo jedna a dvě vyplynuly z rozhovorů realizovaných během školního roku 2017/2018.

Na otázku číslo tři byly odpovědi získány z dotazníku, který byl určen pro rodiče dvouletých dětí z téže kmenové třídy pedagoga, s nímž probíhalo zmíněné interview.

Pro zodpovězení poslední otázky byly využity a porovnány informace z obou výzkumných nástrojů.

Získané informace z jednotlivých škol jsou zpracovány v následujících podkapitolách. Na začátku každé je uvedena její charakteristika – typ školy, počet dětí, personální zajištění atd. Potom následují odpovědi na výzkumné otázky získané z rozhovorů s pedagogy. K jejich doplnění byla využita data z dotazníkového šetření.

6.1 Škola A

Typ školy: obecní (Ústecký kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 52

Počet dětí ve sledované třídě: 25

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do sedmi let

Dvouletých ve sledované třídě: 3

Počet vrácených dotazníků: 3

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky, které se překrývají v době vycházky a oběda.

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Učitelka ve škole A zařazování dvouletých dětí hodnotila kladně. Zdůrazňovala především individualitu jednotlivých dětí, která ovlivňuje připravenost jednotlivých dětí pro vstup do MŠ. Učitelka neshledává problém v zařazení dítěte do kolektivu, pokud je dostatečně zralé.

„Tak není dvouleté dítě jako dvouleté dítě... Měli jsme tu i pětiletý dítě, který mělo dudlíka... Myslím, že děti, které jsou tady, jsou na tu školku připravený... Jinak já si myslím, že to není problém zařazovat dvouletý děti do školky.“

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace bez výrazných problémů. Jako důvod uvádí přítomnost rodičů.

„Tak, co se týče adaptace, tak maminky chodily s nima, takže ty děti vidí, jak to tady chodí, ale sou tady pořád s tou maminou.“

Naproti tomu se objevil názor, že rodiče by měli děti vést k větší samostatnosti už před vstupem do MŠ, aby po nástupu nebyly postaveny před úkol, který doposud nemusely zvládnout.

„Pak po něm se tady chce, aby se samo najedlo, ale ono to nejde, protože maminka ho doma nakrmí, aby se najedlo.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání neshledává u dvouletých dětí žádné výrazné problémy. Podle jejího tvrzení ani nedostatky v hygienických návycích či sebeobslužných činnostech nejsou důvodem k nezařazování dvouletých dětí do MŠ.

„Tak hlavně když jsou bez plín, pak už si myslím, že se všechno dá, a hlavně je to o komunikaci s těma rodičema.“

Velký přínos shledává učitelka v oblasti sociální a jazykové. Starší děti přijímají dvouleté bez problémů a rády jim pomáhají, např. s oblékáním. Dvouleté děti v této třídě nemají problém s komunikací.

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1: Dovednosti dětí ve škole A

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	3	1	3	1	1	1	1
NE	0	2	0	2	2	2	2

Ve škole A rodiče shledali největší pokrok v rozvoji řeči a oblékání dětí. U zbylých dovedností nedošlo podle většiny rodičů ke zlepšení.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 2
- ano (došlo ke zhoršení chování): 0
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: „rozvoj dítěte, kontakt s dětmi“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole A považuje pedagožka i rodiče zařazování dvouletých dětí za vhodné. Umístění probíhala bez větších problémů. Komunikace mezi pedagogem a rodiči je hodnocena z obou stran pozitivně, rodiče se aktivně účastní školních akcí a průběžně s pedagožkou konzultují průběh adaptačního procesu. Adaptační proces probíhal podle všech zúčastněných pouze s malými obtížemi, jako jsou pláč či smutek.

6.2 Škola B

Typ školy: maloměstská (Ústecký kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 76

Počet dětí ve sledované třídě: 25

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do čtyř let

Dvouletých ve sledované třídě: 7

Počet vrácených dotazníků: 7

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky a asistentka pedagoga, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?*

Učitelka ve škole B zařazování dvouletých dětí hodnotila velice negativně. Zdůrazňovala především nezralost dětí jak z fyzického, tak psychického hlediska. Podle učitelky děti nemají zatím dostatečné komunikační a sociální kompetence, aby se mohly zařadit do třídního kolektivu. Jako další problém učitelka zmínila problém s personálním zajištěním, konkrétně s častým střídáním asistentky pedagoga a organizací práce, kdy jsou i přes její přítomnost narušovány činnosti přizpůsobené pro starší děti.

„Řekla bych, že to není správné... Protože děti jsou nezralé, vůbec se nezapojí do činností, hrají si samy, nekomunikují... Ted' máme asistentku, už třetí. Ta první nemohla být, protože na ní potom nebyly peníze, ta druhá otěhotněla, sotva si na ní děti zvykly, a ted' máme tu třetí, ale i tak to hrozně ruší, i když tady ta asistentka je.“

Dle výpovědi pedagožky probíhal adaptační proces u většiny dvouletých dětí s velkými problémy. Jako příklad uvádí komunikační bariéru, neschopnost dělit se o hračky a neschopnost zapojení se do hry s ostatními dětmi. Učitelka dále uvádí, jak je pro bezproblémovou adaptaci důležitý věk dítěte.

„Je tam velká komunikační bariéra, oni prostě neumějí komunikovat, takže když chce hračku, tak toho druhého prostě kousnou, aby tu hračku dostali... Po tom třetím roce, si třeba hrají s ostatními, ale ty dvouletáci toho nejsou vůbec schopný... Chodila sem

holčička, která tu adaptaci vůbec nezvládala, hrozně brečela. Tak si jí tatínek nechal doma a přivedl jí za rok a úplně v pohodě.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání vyzdvihuje především rozvoj hygienických a sebeobslužných návyků. Naproti tomu neshledává žádný velký posun v komunikaci, pozornosti či reagování na pokyny, čímž je ztížena práce učitelky. Podle pedagožky nemá zařazování dvouletých dětí do MŠ význam, vzhledem k jejich nezralosti.

„Jim ta školka vůbec nic nedá. I když my vzděláváme ostatní děti třeba v komunitním kroužku, tak ty dvouletáci se vůbec nezapojou. Oni na to nejsou připravený... Oni jsou rádi, že jsou rádi, že se dojdou vyčůrat, že se nají, že se trefí lžící do pusy.“

Učitelka dále uvádí, že vzhledem k tomu, že ve třídě nejsou zařazeny předškolní děti, nelze zde mluvit o učení mladších dětí od starších.

„Dvouletáci, ty jsou ostatním dětem úplně fuk. Nevšímají si jich. Asi by to bylo jiné, když by tady byly i starší děti, ale takhle.“

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 2).

Tabulka č. 2: Dovednosti dětí ve škole B

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	6	6	5	3	2	2	2
NE	1	1	2	4	5	5	5

Ve škole B se rodiče domnívají, že po vstupu dětí do MŠ došlo k posunu v rozvoji řeči a dovednosti v úklidu hraček a oblékání. V hygieně, pozornosti, naslouchání a reagování na pokyny naopak podle rodičů k velkému posunu nedošlo.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 3
- ano (došlo ke zhoršení chování): 1
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 3
- konkrétní příklady: neuvedeno

4) *Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?*

Ve škole B je z pohledu pedagožky zařazování dvouletých dětí nevhodné, z důvodu nedostatečné zralosti, na rozdíl od všech rodičů, kteří hodnotí své rozhodnutí za správné. Pedagožka i rodiče uvádí, že vzájemná spolupráce funguje. Pouze jeden rodič upozornil na počáteční nechuť pedagogů zařazovat mladší děti do MŠ. Názory se liší i na adaptaci dětí. Rodiče uvádějí, že probíhala pouze s malými obtížemi (pláč, smutek, vzdor, odmítání komunikace), zatímco pedagožka popisovala adaptační proces jako problémový.

6.3 Škola C

Typ školy: městská (Ústecký kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 109

Počet dětí ve sledované třídě: 28

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do sedmi let

Dvouletých ve sledované třídě: 3

Počet vrácených dotazníků: 3

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?*

Stejně jako ve škole B pedagožka zastává názor, že dvouleté děti do MŠ nepatří a že s jejich zařazováním zásadně nesouhlasí. Děti do tří let nejsou podle učitelky

připraveny na vstup do třídního kolektivu. Učitelka zastává názor, že tyto děti, které nejsou zralé pro vstup do MŠ, ubírají čas starším dětem. Dvouleté děti mají podle pedagožky odlišné potřeby, než děti starší tří let.

„Já s tím jako učitelka nesouhlasím... Beru to tak, že tyhle děti jsou na úkor ostatních dětí, protože vždycky musí ta učitelka v určitéch chvílích upřednostňovat to dvouleté dítě, a to si ty děti nezasloužej... Vzhledem ke svému věku nemají zájem o činnosti... Jsou hrozně plačtivý. Trháme je od maminek. A trvá to hrozně dlouho, některým těm dvouletejm to třeba trvá rok a víc... Tyhle děti mají svůj svět a to odezní až tak po tom třetím roce.“

I adaptace probíhala stejně jako ve škole B s velkými problémy. Jako příklad uvádí neschopnost odpoutání se od matky, či agresivní sklony vůči dalším dětem.

„Od těch starších dětí je to velmi rozdílný, oni nechtějí do školky, oni chtějí být doma s maminkou... Někdy ty rodiče s nima chodí, ale třeba jednoho chlapečka nám tady nechali a on to vždycky probrečel, pročůral a tak... Nemluví s náma... Někdy se chovají agresivně, strkají, bouchají, aby dostaly to, co chtějí.“

2) Jaké klady a záporny vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Pedagožka uvádí jako hlavní problém nezralost dítěte, která ovlivňuje rozvoj všech oblastí, hlavně neschopnost prosociálního chování k ostatním. Učitelka sice pozorovala rozvoj v sebeobslužných činnostech, ale podle ní by si tyto dovednosti měly děti přinést už z domova.

„Ty sebeobslužný návyky, to je asi největší pokrok, kterýho si ve školce všimnete... Když se nepočůraj, tak to je u nich velké úspěch... Tím se vlastně u těch maličkejch začíná, že se vyčůraj, umejou si ruce. To, co v podstatě my tvrdíme, má dělat rodina. My máme děti vzdělávat, což u dvouletejch dětí není možný.“

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: Dovednosti dětí ve škole C

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	2	1	2	1	1	1	0
NE	1	2	1	2	2	2	3

Ve škole C většina rodičů pozoruje zlepšení v řeči a dovednosti obléknout se. Zlepšení v dovednosti úklidu hraček, hygieně, pozornosti a naslouchání uvádí pouze jeden rodič. Nikdo z dotazovaných neuvádí zlepšení dítěte v reagování na pokyny.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 2
- ano (došlo ke zhoršení chování): 0
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: „*Je klidnější a samostatnější.*“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole C se názory pedagožky a rodičů ohledně problematiky zařazování dvouletých dětí rozcházejí. Přestože učitelka se zařazováním nesouhlasí a spatřuje v umístování hodně problémů, rodiče jsou se zařazením dětí spokojeni. Rodiče považují MŠ za místo, kde jejich dítě může aktivně navazovat sociální vztahy. Všichni zúčastnění se shodují na dobré spolupráci obou stran.

6.4 Škola D

Typ školy: městská (Ústecký kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 72

Počet dětí ve sledované třídě: 24

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do sedmi let

Dvouletých ve sledované třídě: 5

Počet vrácených dotazníků: 5

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky a asistentka pedagoga, překrytí učitelek během pobytu venku a oběda

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Podle osobního názoru učitelky ve škole D není zařazování dětí do MŠ vhodné. Jako hlavní důvod nesouhlasu uvádí věkovou nesourodost skupiny a neslučitelnost individuálních potřeb dětí.

„Není to dobrý. Z pohledu jako pedagoga mi to připadá, že to je narušení činnosti starších předškolních dětí a že člověk se jim nedokáže věnovat... Ty děti nejsou schopný držet krok s těma staršíma... Jejich hlavní činností je hra.“

Jak dále pedagožka uvádí, v této třídě nebyly při adaptačním procesu zaznamenány žádné problémy. To podle ní souvisí se zařazením dvouletých dětí do třídy, kam docházejí jejich starší sourozenci, ale i s přítomností asistenta pedagoga ve třídě.

„U těchto dětí, co tu máme, myslím, proběhla adaptace bez problémů... Oni byli zvyklí, protože chodili před tím do různých zařízení... Ty první reakce byly celkem v klidu, protože dva z nich tu mají starší sourozence... Tak ty starší děti jsou zvyklí, že jim třeba bourají stavby, i když jsou naštvaní, ale máme domluvu, že jsou to mrňata a že ještě nemají rozum... Kdyby sem tady byla sama, tak bych to nezvládla.“

2) Jaké klady a záporny vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání považuje za důležité především rozvoj samostatnosti, a sebeobslužných činností. V celku však nepřikládá vzdělávání dvouletých dětí v MŠ velký význam, vzhledem k tomu, že podle ní, dvouleté děti především potřebují ve svém věku volnou hru a zajištěný pocit bezpečí a lásky.

„Vysloveně podle nějakých předpokladů a limitů se neřídíme. Tam jde vyloženě o to, aby se tu cejtily v pohodě, aby se adaptovaly na to prostředí bez a mámy a zvládaly to tady... No největší úspěch vidím v tom, že tady vydrží bez tý mámy. Trochu ta samostatnost no... Těm tříletejm to přece jenom něco dá, ale těm malinkejm vůbec. Ty jsou rádi, že si tamhle sednou a hrajou si.“

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 4).

Tabulka č. 4: Dovednosti dětí ve školce D

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	4	2	3	2	1	1	2
NE	1	3	2	3	4	4	3

Ve škole D rodiče pozorují u dětí největší rozvoj v oblasti řeči a dále pak v oblékání. Dva z pěti rodičů uvedli, že zlepšení pozorovali v hygienických návycích a v reagování na pokyny. Pouze jeden rodič uvedl zlepšení pozornosti a schopnosti dítěte naslouchat.

Kromě výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 3
- ano (došlo ke zhoršení chování): 1
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: „*Syn se adaptoval velmi rychle v kolektivu, začal víc mluvit.*“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole D učitelka, která osobně nesouhlasí se zařazováním dvouletých dětí do MŠ, souhlasí s rodiči, že adaptace probíhala bez problémů. Stejně tak se všichni shodují v dobré spolupráci obou stran. Rodiče a pedagogové pravidelně konzultují pokroky a problémy dětí a všichni se aktivně zapojují do společných činností. Všichni rodiče považují své rozhodnutí zařadit své dítě do MŠ za správné a za prospěšné. Především oceňují rozvoj samostatnosti dětí.

6.5 Škola E

Typ školy: městská (kraj Vysočina)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 122

Počet dětí ve sledované třídě: 24

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do čtyř let

Dvouletých ve sledované třídě: 9

Počet vrácených dotazníků: 8

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky a asistentka pedagoga, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?*

Učitelka ve škole E zařazování dvouletých dětí hodnotila vcelku pozitivně. Zároveň však dodala, že v organizačních podmínkách, které jsou nyní nastaveny, je to velice obtížné. S organizací činností pomáhá učitelce asistentka pedagoga, která je důležitým členem pedagogického sboru.

„Myslím, že dvouletým dětem se v naší školce líbí... Zrovna tak si nemyslím, že by dvouleté děti byly nějakou velkou překážkou, akorát by bylo potřeba upravit organizační podmínky... Je dost obtížné vzdělávat tolik dvouletých dětí v jedné třídě, naštěstí máme asistenta, který nám hodně pomáhá.“

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace bez problémů, kromě obvyklých projevů separace od blízké osoby jako je pláč či smutek. Učitelka považuje za přínosné možnost přítomnosti rodičů v MŠ.

„Řekla bych, že žádné dítě nemělo velké problémy s adaptací. Objevovaly se pouze obvyklé problémy jako pláč a smutek... Navíc u nás celé září probíhal tzv. zvykací měsíc, kdy mohli rodiče chodit s dětmi do školky nebo je tam přivést na určitou denní dobu.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka neshledává ve vzdělávacích oblastech žádné velké problémy. Dvouleté děti se podle ní učí tempem, které jim vyhovuje, a postupně rozvíjejí všechny oblasti. Negativa, která zmiňuje, se spíše týkají zajištění materiálních podmínek v MŠ, jako jsou nedostatečně přizpůsobené toalety atd.

„Řekla bych, že co se řeči týče, se dvouleté děti podstatně zlepšily. Každé svým tempem, podle toho, jak je které dítě otevřené... Naopak se nám i stalo, že starší děti nám začaly žvatlat jako dvouletáci, na to navazoval asi měsíc hry na miminka... Co se týče hygieny, myslím, že naše děti se hodně snaží, ale mají to ztížené vysokými záchodky. Vyřešily jsme to stupátky, ale myslím, že to není nejlepší.“

Přínosem pro pedagožku jsou starší děti ve třídě, které jsou zvyklé pomáhat mladším dětem, například s úklidem hraček.

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 5).

Tabulka č. 5: Dovednosti dětí ve škole E

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	6	1	7	4	3	3	4
NE	2	7	1	4	5	5	4

Stejně jako v předchozí škole i zde rodiče pozorovali u dětí největší rozvoj v řeči a oblékání. Naopak v dovednosti uklízení hraček došlo podle rodičů ke zlepšení pouze u jednoho dítěte.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 6
- ano (došlo ke zhoršení chování): 1

- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: „Větší plačtivost, nemám na něj tolik času, kolik by potřeboval.“, „Dítě je ve školce spokojené.“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole E považuje pedagožka i většina rodičů zařazování dvouletých dětí za bezproblémové. Většina zúčastněných považuje spolupráci mezi učitelkou a rodiči za prospěšnou. Adaptace probíhala pouze s malými obtížemi (pláč či smutek).

6.6 Škola F

Typ školy: obecní (kraj Vysočina)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 38

Počet dětí ve sledované třídě: 20

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do sedmi let

Dvouletých ve sledované třídě: 4

Počet vrácených dotazníků: 4

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky a asistentka pedagoga, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Učitelka ve škole F zařazování dvouletých dětí hodnotila kladně, i když osobně se zařazováním nesouhlasí. Zastává názor, že dítě by mělo ve dvou letech být v rodině, ale zároveň chápe nároky, které jsou kladeny na rodiče. Zdůrazňovala však, že třídní kolektiv funguje díky přítomnosti asistenta pedagoga.

„No zatím to docela funguje... Podle mého názoru by určitě neměly být v mateřských školách, vzhledem k tomu, že podle mě by měly být ještě v rodině, s matkou... Na druhou stranu, když je potřeba, aby rodiče šli do práce tak tahle možnost, tahle varianta, že to je fajn.“

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace bez výrazných problémů. V adaptačním procesu byla podle ní důležitá pravidelná docházka dítěte.

„Adaptace hodně záleží na každém dítěti, každé je jiné a každé na změnu reaguje jinak... S jedním dítětem chodil dokonce tatínek do školky... Samozřejmě se to neobešlo bez pláče, ale časem se to uklidnilo. Hodně to ale bylo ovlivněno tím, jak chodily. Pokud je rodiče často nechávali doma, tak se hned zase zhoršily... Asistent se věnuje dvouletákům a já mezi tím pracuju se staršími dětmi.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání shledává posun především v samostatnosti a v rozvoji řeči. Zároveň poukazuje na zlepšení hygienických návyků. V rozhovoru také uvádí, že dvouleté děti musí mít upraveny činnosti, což není problém zařídit díky přítomnosti asistenta.

„Myslím, že naši dvouletáci jsou šikovní, akorát na ně člověk musí mít dostatek času, což je někdy problém, když kolem vás je plná třída dětí... Naše děti jsou všechny bez plen, akorát na spaní ještě necháváme.“

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 6).

Tabulka č. 6: Dovednosti dětí ve škole F

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	4	2	2	2	1	2	2
NE	0	2	2	2	3	2	2

Ve škole F všichni dotazovaní uvedli zlepšení v řeči. Posun v pozornosti uvedl pouze jeden rodič. U zbývajících dovedností byl zaznamenán posun pouze u poloviny dětí.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 4
- ano (došlo ke zhoršení chování): 0
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 0
- konkrétní příklady: „*Lépe mluví, naučil si uklízet hračky i bez vyzvání.*“, „*Je na tom lépe, ale plačtivost zůstává, zvláště při vstupu do MŠ ráno.*“, „*Chce si více hrát s dětmi.*“, „*Našel si kamarády.*“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole F pedagožka i rodiče uvedli, že zařazení dvouletých dětí do MŠ proběhlo bezproblémově, ale osobně to učitelka nepovažuje za vhodné. Polovina rodičů si za svým rozhodnutím stojí, druhá půlka si není jistá (např. „*Nevím, jak to bude fungovat do budoucna.*“). Rodiče jako velký klad považují rozvoj sociálních kompetencí dětí. Spolupráce mezi pedagožkou a rodiči je vcelku na dobré úrovni, jediným záparem je nedostatek času pro vzájemnou komunikaci.

6.7 Škola G

Typ školy: městská (Kraj Vysočina)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 104

Počet dětí ve sledované třídě: 24

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do čtyř let

Dvouletých ve sledované třídě: 16

Počet vrácených dotazníků: 15

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky a chůva, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Učitelka ve škole G zařazování dvouletých dětí hodnotila kladně i přes osobní nesouhlas se zařazováním dvouletých dětí do MŠ. Zdůrazňovala především pomoc chůvy a individuální vývoj jednotlivých dětí. Pedagožka zastávala názor, že dvouleté dítě má být v mateřské škole pouze tehdy, pokud je na to připravené (např. zvládá základní hygienické úkony).

„Nemyslím si, že je to správné, ale zároveň chápu, že dnešní situace občas jinou možnost nedovolí. Rodiče musí do práce a jesličky jsou jenom soukromé... Určitě jsou situace, kdy je to nutnost, ale rozhodně by ředitel neměl mít povinnost umísťovat dvouleté děti do školky... Hodně to záleží na dětech. Pokud jsou připravené, nemám s tím problém, pokud však nezvládají ani základní hygienu, tak nemají ve školce, co dělat.“

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace bez výraznějších problémů. Jako důvod uvedla především možnost dostatečného osobního kontaktu s dvouletými dětmi, který zajišťuje chůva.

„Myslím, že to funguje... Vzájemně fungují s ostatními... Dvouleté děti potřebují hlavně kontakt... Já vidím jako velký přínos, že v tom pedagogickém sboru je přítomna i chůva, která pomáhá s tou hygienou a zajišťuje tu oporu učitelům... To záleží na každém dítěti, každé se adaptuje jinak. A taky to hodně záleží na rodičích, aby spolupracovali se školou.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání poukazuje na velké rozdíly mezi dětmi, které podle ní vznikají už v rodině, kde záleží na tom, jaká péče je dítěti věnována.

„No, hlavně se snažíme o to, aby dítě ve školce zbytečně netrpělo... Jako první zajistíme, aby se dítě cítilo dobře, a teprve potom začínáme řešit základy sebeobsluhy a hygieny.“

Učitelka shledává jako nevýhodu nepřítomnost předškolních dětí, od kterých by se mohly mladší děti učit novým věcem.

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 7).

Tabulka č. 7: Dovednosti dětí ve škole G

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	10	7	6	6	9	7	8
NE	5	8	9	9	6	8	7

Ve škole G došlo po vstupu dětí do MŠ podle rodičů k největšímu posunu v řeči, zvýšení pozornosti a v reagování dětí na pokyny. Sedm dotazovaných pozorovalo posun v naslouchání a úklidu hraček. Šest rodičů uvedlo zlepšení v oblékání a hygienických dovednostech.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 9
- ano (došlo ke zhoršení chování): 1
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 5
- konkrétní příklady: „*Lépe poslouchá, co říkám, zvládá si sám uklidit hračky.*“, „*Větší pozornost.*“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole G je názor učitelky a rodičů stejný jako ve škole F. Rodiče jsou se svým rozhodnutím o umístění dítěte do MŠ na 100 % spokojeni. Jako důvod uvádějí větší samostatnost dítěte, či zapojení do kolektivu.

6.8 Škola H

Typ školy: městská (Jihočeský kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 167

Počet dětí ve sledované třídě: 24

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do čtyř let

Dvouletých ve sledované třídě: 9

Počet vrácených dotazníků: 9

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky, překrytí během pobytu venku a oběda

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Učitelka ve škole H považuje zařazování dvouletých dětí za naprosto nevhodné. Zdůrazňovala především potřebu dítěte prožívat intimitu s jednou pečující osobou.

“Do takhle početného kolektivu, prostě dvouletý děti nepatří... Ta sociální síť je pro to nově přichozí dítě naprosto nepřehledná... Při tom vstupu vznikají obrovské adaptační problémy... Je potřeba jim poskytnout maximálně individuální péči, což v našich podmínkách není možný.”

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace problémově.

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání zmiňuje veliké problémy, které jsou podle ní zapříčiněné nezralostí dětí.

„Neberou instrukce podávané pro skupinu... Ty děti nezvládají sebeobslužný činnosti... I s tím požádáním je problém. Jejich komunikační kompetence nejsou na úrovni, ta řeč je nesrozumitelná.”

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 8).

Tabulka č. 8: Dovednosti dětí ve škole H

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	5	2	7	6	3	4	4
NE	4	7	2	3	6	5	5

Podle rodičů došlo po vstupu dětí do MŠ k největšímu rozvoji samostatnosti při oblékání, hygieně a řeči. K nejmenšímu zlepšení došlo podle dotazovaných v dovednosti uklízení hraček.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 6
- ano (došlo ke zhoršení chování): 2
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: „*Je šikovnější, ale pochytila moreasy od jiných dětí.*“, „*Dítě je samostatné, hezky si hraje samo i v kolektivu.*“, „*Je samostatnější, zvládá i delší čas bez maminky (např. 2 noci za sebou) a umí spoustu nových písniček a básniček.*“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole H jsou názory na zařazování dětí velice odlišné. Pedagožka považuje umístění dvouletého dítěte do MŠ za naprosto nevhodné, vzhledem k potřebě zvýšené individuální péče, která není v možnostech učitelek. Rodiče naopak jsou se svým rozhodnutím zcela spokojeni. Jako důvody uvádějí: „*Dítě je v MŠ spokojeno, moc se mu tam líbí.*“, „*Má ráda děti, chtěli jsme, aby byla v jejich společnosti.*“

(celý rozhovor viz příloha č. 2).

6.9 Škola I

Typ školy: městská (Jihočeský kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 130

Počet dětí ve sledované třídě: 27

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do sedmi let

Z toho dvouletých: 3

Počet vrácených dotazníků: 3

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) *Jak učitelé nahlízejí na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?*

Učitelka ve škole I zařazování dvouletých dětí hodnotí negativně především z organizačních důvodů. Dvouleté děti podle ní podstatně narušují chod třídy, kde jsou děti od dvou do sedmi let. Zařazování dvouletých dětí považovala za reálné v případě zavedených tříd pouze pro dvouleté děti.

„My tam něco děláme v kroužku a oni se tam válí... Oni jsou i unavený a nevydrží ty činnosti, který ostatní děti zvládají. Oni přijdou ráno v těch pul osmý a první co udělají, že zalehnou na koberec do té své polohy... I když to člověk střídá, tak oni to nevydrží a už ani potom nemají zájem... Klidně ty dvouletáky do školky ano, ale udělejte na ně třídu, kde pro ně budou vytvořené podmínky... Nechápu, proč se nezřídí jesle. Spoustu lidí by našlo uplatnění.“

Dle výpovědi pedagožky probíhala adaptace bez větších problémů. Důležitou součástí adaptačního procesu je podle ní to, aby rodiče dítě zvykali postupně, třeba ho nechávali ve škole jenom dopoledne.

„Teď je trend, že se děti někam dávají, do nějakýho toho hájanka, nebo tak, takže oni přijdou a mají ten kolektiv nějakým způsobem načuchanej... Někdy tam mají sourozence, což jim hodně ulevilo... Máme tam holčičku, která vůbec nejí... Jinak úplně nějaká šílená reakce, tak to si dlouho nepamatuju.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Co se týče oblastí vzdělávání, učitelka uvádí, rozvoj řeči, pozornosti atd. není tak velký, aby kvůli tomu dítě muselo být zařazováno do MŠ. Po umístění do MŠ se postupně zlepšují všechny dovednosti, avšak je to spíše způsobeno zráním dítěte než vnějším působením. Pedagožka dále uvedla, že dvouleté dítě podle ní nepatří do velkého třídního kolektivu.

„Tam snad jenom, že se za ten rok nějak zlepší v tý sebeobsluze, oblíct, svléct, aspoň trochu samostatně... Jako něco se tam z těch cílů naplňuje, ale není to zdaleka tak, jak by si pedagog představoval. Ty dvouletáci, chtějí vyloženě jenom opečovávat...Že by se ta řeč díky tomu nějak zlepšila, to ani ne. Je to hodně o tý přirozenosti. Tam prostě, myslím si, že to není žádnéj zázrak... Ale nepřináší mu to nic. Já si myslím, že daleko větší je tam ten stres, než to že by z toho něco vytěžil. Byl by vlastně víc spokojenej doma s tou mamou nebo v malym kolektivu stejně strarejch dětí... Ty děti viděj jenom to svoje.“

Velký přínos shledává učitelka ve smíšené třídě, kdy starší děti pomáhají při adaptaci, sebeobsluze a činnostech dětem dvouletým. Starší děti byly zpočátku omezovány rušením jejich činností, avšak s postupem času se naučily dvouleté děti akceptovat.

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 9).

Tabulka č. 9: Dovednosti dětí ve škole I

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	2	2	3	1	2	2	2
NE	1	1	0	2	1	1	1

Ve škole I se děti zlepšily v oblékání. Posun v hygieně pozoroval pouze jeden rodič. U zbylých dovedností uvedli změnu k lepšímu dva ze tří rodičů.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 2
- ano (došlo ke zhoršení chování): 0
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 1
- konkrétní příklady: neuvedeno

4) *Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?*

Ve škole I pedagožka nesouhlasí se zařazováním dvouletých dětí. V případě, že je to nutné, zastává názor, že by děti měly být umisťovány do menších skupin. Nutno podotknout, že učitelka v době, kdy dvouleté děti poprvé nastoupily do třídy, cítila silnou frustraci ze své práce, ale s postupem času si vybudovala systém, jak spojit vzdělávání a péči předškoláků a dětí dvouletých. Na druhé straně rodiče hodnotí zařazení svého dítěte do MŠ velice kladně. Obě strany jsou spokojeny s komunikací a spoluprací.

6.10 Škola J

Typ školy: obecní (Středočeský kraj)

Celkový počet dětí v mateřské škole: 53

Počet dětí ve sledované třídě: 26

Věkové složení dětí ve třídě: děti od dvou do čtyř let

Z toho dvouletých: 3

Počet vrácených dotazníků: 3

Personální obsazení výzkumné třídy: dvě pedagožky, překrytí neuvedeno

Počet pedagogů spolupracujících na výzkumu: 1

1) *Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?*

Učitelka ve škole J nahlíží na zařazení dvouletých dětí negativně stejně jako učitelka ze školy I. Pedagožka zároveň upozorňuje na individuální potřeby jednotlivých

dětí, které nejsou před vstupem do MŠ vždy zcela naplněny. Zároveň pedagožka chápe situaci rodičů, kdy se musí vrátit do pracovního procesu.

„Můj osobní názor je, že dvouleté děti do mateřské školy nepatří... Dvouleté dítě má úplně jiné starosti. Tohle dítě zrovna teď řeší, jak se odpoutat od mámy... Zároveň chápu i rodiče, kteří kvůli své finanční situaci musí do práce... Každopádně podle mě by je rodiče do školky neměli strkat, a když už ho musí někam dát, tak třeba do jeslí, kde je ta personální obsazenost na dítě úplně jiná než ve školce... Bohužel je to nastavené tak, že školka vychází levněji než jesličky. A když se bavím s rodiči, tak mi říkají, že jim je to vlastně jedno, kde by to dítě bylo, jestli ve školce nebo v jeslích, ale že školka vychází levněji... Druhá strana je, když mi přijdou rodiče, aby zahojili svoje špatný svědomí, že to dítě odložili, tak ho zahrnují dárkama.“

Dle výpovědi pedagožky probíhal adaptační proces s problémy, které se v některých případech v závislosti na délce pobytu v MŠ zhoršovaly

„První den se plakalo jenom tak zlehka, protože rodiče byly pořád v dosahu. Další den, už se to začalo zhoršovat a ve chvíli, kdy rodiče zmizeli, plakaly vlastně pořád, při jakékoliv změně, ať už činnosti či prostoru... Takové to mazlení a utěšování podle mě patří domů, blízké osobě... Mezi ty zásadnější problémy patří děti, které přestaly mluvit, a některé nemluví do teď.“

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Učitelka v oblastech vzdělávání upozorňuje především na důležitost upravení vzdělávacího plánu. Uvádí, že v této vývojové fázi jsou všechny dovednosti (pozornost, řeč, naslouchání) na jiné úrovni u dětí dvouletých než u tříletých. Pozor se také musí dávat na bezpečnost. Zároveň pedagožka kladně hodnotí rozvoj sebeobslužných činností a posun v hygienických návycích.

„Oni v některých těch oblastech se posunou hodně. Když je to třeba to dítě, které přestalo mluvit, tak se zase zlepšilo třeba v sebeobsluze.“

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

Rodiče odpovídali v rámci dotazníku, zda se jejich dítě po nástupu do mateřské školy zlepšilo v níže uvedených položkách (viz tabulka č. 10).

Tabulka č. 10: Dovednosti dětí ve školce J

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	2	1	2	2	1	1	2
NE	1	2	1	1	2	2	1

Ve školce J dva ze tří rodičů pozorovali výrazný rozvoj v řeči, hygienických návycích, v reagování dítěte na pokyny a v oblékání. Pouze jeden rodič uvedl zlepšení v pozornosti, naslouchání a v úklidu hraček.

Kromě rozvoje výše uvedených dovedností byly zjišťovány změny v chování dítěte nejen při pobytu v MŠ, ale také mimo tuto instituci. Rodiče měli možnost vybrat ze tří typů odpovědí, případně doplnit konkrétní příklad. Uvedli:

- ano (došlo ke zlepšení chování): 2
- ano (došlo ke zhoršení chování): 1
- ne (vstup do MŠ nemá vliv na chování): 0
- konkrétní příklady: „Zhoršil se v mluvení, dřív byl více upovídaný.“

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Ve škole J pedagožka nesouhlasí s umístováním dětí do MŠ. Většina rodičů si stojí za svým rozhodnutím umístit své dítě do mateřské školy. Obě strany popisují spolupráci i přes počáteční problémy, kdy pedagožka neúmyslně dala najevo svůj nesouhlas se zařazováním dětí do MŠ, za vcelku uspokojivou.

6.11 Názory pedagogů a rodičů z vybraných škol

1) Jak učitelé nahlíží na zařazení a následnou adaptaci dvouletých dětí v MŠ?

Dvě učitelky souhlasí se zařazováním dětí do tří let do mateřských škol a jejich umístování vidí víceméně jako bezproblémové. Zbýlé pedagožky nesouhlasí se

zařazováním dvouletých dětí do MŠ ať už z důvodu nezralosti dětí, nevhodných materiálních podmínek či personálního nedostatku.

Adaptace kromě dvou škol probíhala s menšími či většími problémy. Nejčastěji uváděnými problémy byly pláč a smutek, stesk po rodičích. Řešením se ukázala delší přítomnost rodičů a zkrácení pobytu v zařízení. Pokud do školy docházel i starší sourozenec, adaptace mladšího byla snazší. Jako další překážka *byl uváděn nezáměr o činnosti. Zde se projevilo pomalé tempo, únava a neporozumění pravidlům.* Komunikace mezi dítětem a učitelkou občas vážla na špatných vyjadřovacích schopnostech dítěte. Jedna z pedagožek dokonce uvedla příklad, kdy dvouleté dítě pokousalo jiné, protože se s ním nedokázalo domluvit *o půjčení hraček.* V jednom případě došlo u dítěte *k úplnému potlačení řeči.*

Kromě problémů ve vzdělávání a výchově dětí se *mateřské školy také často potýkají* s nedostatečným vybavením pro hygienu (nočníky, přebalovací pulty, nádoby na pleny).

2) Jaké klady a zápory vidí učitelé v různých oblastech vzdělávání u dvouletých dětí?

Klady a zápory se v jednotlivých školách lišily. Největší rozvoj po vstupu dětí do mateřské školy byl zaznamenán v samostatnosti a sebeobslužných činnostech. Zde zejména mluvíme o dovednosti dojít si samostatně na toaletu a následně si umýt ruce. Dále většina pedagožek považuje za úspěch to, že děti dokáží být v mateřské škole bez rodičů v různě dlouhých časových intervalech. Podle některých učitelek jsou dvouleté děti šikovné, ale v mateřských školách není dostatek času pro intenzivní individuální péči. Velký přínos vidí některé učitelky ve smíšených třídách v oblasti socializace. Starší děti pomáhají menším s oblékáním, řízenými činnostmi i hrou. Rozdílné názory pedagogů jsou na úroveň rozvoje řeči. Některé učitelky uvádějí, že komunikační dovednosti dítěte nejsou dostatečně rozvinuty pro vstup do třídního kolektivu, další naopak tvrdí, že slovní zásoba dítěte se po zařazení do kolektivu starších dětí posouvá. Nejmenší pokrok se jeví v oblasti pozornosti. Některé mladší děti obtížně udržují pozornost a již po krátké době vyžadují pohybovou aktivitu. Pokyny k činnosti musí být předávány každému jednotlivci zvlášť, jinak na instrukce nereagují. Častým názorem je i

to, že zlepšení dětí v jednotlivých oblastech není důsledkem jejich zařazení do MŠ, ale jejich přirozeným vývojem.

3) Jaké přínosy a problémy vidí rodiče u svého dítěte po vstupu do MŠ?

V níže uvedené tabulce č. 11 jsou popsány změny, které rodiče zaznamenali po zařazení svých dvouletých dětí do MŠ. Za největší úspěch považovali rozvoj řeči a samostatnost v oblékání. Tři rodiče uvedli v dotaznících zlepšení všech dovedností dítěte po vstupu do mateřské školy, naopak dva rodiče uvedli, že se dítě po vstupu ve všech dovednostech zhoršilo. Na otázku, zda se docházka do vzdělávacího zařízení odráží v chování dítěte i mimo, odpověděla většina rodičů kladně. V odpovědích se často objevovala poznámka o zlepšení sociálních vztahů a osamostatnění dětí. Pouze sedm odpovědí bylo negativních ve smyslu, že dítě je po zařazení více plačtivé, vzdorovité nebo přejímá nevhodné chování od ostatních dětí.

Tabulka č. 11: Dovednosti dětí ve všech sledovaných školách

	ŘEČ	ÚKLID HRAČEK	OBLÉKÁNÍ	HYGIENA	POZORNOST	NASLOUCHÁNÍ	REAGOVÁNÍ NA POKYNY
ANO	44	25	40	28	24	24	27
NE	16	35	20	32	36	36	33

I když jsou v tabulce č. 11 data ze všech vybraných škol kvantifikována, stále se jedná o pouhé dokreslení situace v jednotlivých MŠ a údaje nelze zobecňovat.

4) Jak se liší pohled pedagogů a rodičů na zařazení dvouletých dětí do MŠ?

Pohled pedagožek a rodičů z jednotlivých škol se výrazně lišil. Rodiče byli se zařazováním svých dětí do mateřských škol převážně spokojeni. Pouze ve výjimečných případech uváděli počáteční neochotu ze strany učitelů při zařazování dvouletého dítěte do jejich třídy. Také zvažovali správnost svého rozhodnutí umístit své dítě předčasně do MŠ.

Učitelé naproti tomu z větší části spokojeni nebyli. Jako jeden z hlavních důvodů byla uváděna fyzická, psychická a sociální nezralost dítěte. Dále byly uváděny nedostatečné materiální, organizační a personální podmínky. V jedné ze škol i přes přítomnost asistenta pedagoga nebyla podle učitelky situace ideální. Některé pedagožky

vedly, že zařazování dvouletých dětí do klasických tříd je pro ně fyzicky i psychicky náročné. Jedna z učitelek dokonce uvádí, že po vstupu dvouletých dětí do třídy pociťovala silnou psychickou nepohodu. Považovala své vzdělání za zbytečné a práce ji neuspokojovala. Většina učitelek, kterým byl do třídy přidělen asistent pedagoga, uvádí, že se situace podstatně zlepšila, ale ani tak nebyla bez problémů. Pouze dvě učitelky se vyjádřily k této problematice pozitivně. Podle jedné z nich byly dvouleté děti ve školách vždy a jde jenom o to, jak se k tomu pedagog postaví. Uvádí, že i dvouleté dítě může být pro vstup do MŠ zralé.

Velkým pozitivem se ukázala vzájemná spolupráce rodičů a pedagožek. Učitelky i rodiče hodnotí spolupráci převážně kladně a přisuzují jí velký význam při zařazování a následné adaptaci dítěte. Z rozhovorů vyplynulo, že rodiče se často zajímají o průběh adaptačního procesu a v případě potřeby jsou ochotni zapojit se do aktivit mateřské školy.

7 DISKUZE

Při zpracování výsledků bakalářské práce si nelze nepovšimnout rozdílů, který vznikl mezi rozhovory s pedagogy a dotazníky rodičů dvouletých dětí. Většina pedagogů nesouhlasí se zařazováním dětí mladších tří let do MŠ, ale díky profesionalitě a úctě, se kterou ke svému povolání přistupují, naplňují potřeby všech dětí, včetně těch dvouletých. V rodičích tak vzniká pocit, že vzdělávat dvouleté děti v MŠ nepřináší žádné větší problémy. Někteří pedagogové se domnívají, že si rodiče často neuvědomují, že v případě zařazení jejich dvouletého dítěte je nutné upravit režim dne, vzdělávací nabídku a didaktické pomůcky tak, aby pedagog vyhověl potřebám jednotlivých dětí a aby byla zajištěna jejich bezpečnost. Možná by bylo vhodné se této problematice věnovat i v dotazníku pro rodiče. Snaha učitelů vyhovět jak dětem, tak i rodičům způsobuje, že pedagogové často přecení hranice svých fyzických i duševních sil, což může vést až k velké vyčerpanosti a ztrátě nadšení pro práci. Tento názor se opírá o mé informace získané z osobních rozhovorů.

Dle mého názoru je důležitou podmínkou efektivního fungování předškolního zařízení především kvalitní personální zajištění. Z rozhovorů s pedagogy vyplynulo, že ve třídách, kde je pro vzdělávání dvouletých dětí k dispozici další pedagogický či nepedagogický pracovník, je práce výrazně snazší. Pedagog se necítí přetížený a zároveň je dětem poskytnuta individuální péče. Musíme si uvědomit, že např. asistent pedagoga či chůva je velikým přínosem, ale zároveň tím vzniká nová povinnost pro učitele, v jehož náplni práce je metodické vedení asistence.

Dalším důležitým hlediskem, které ovlivňuje úspěšné zařazení dvouletých dětí do MŠ je, zda učitel přijme tuto myšlenku za svou. Pokud je pedagog přesvědčen, že děti do tří let do MŠ nepatří, stává se pro něj osobně zařazení takového dítěte do třídního kolektivu podstatně náročnější.

Podle mého názoru je nezbytně nutné, aby do procesu zařazování dětí byli aktivně zapojeni jak pedagogové, tak rodiče i vedení školy. Domnívám se, že v ideálním případě by rodiče neměli brát umístění dítěte do MŠ jako samozřejmost, jak někteří pedagogové pociťují. Stejně tak by se pedagogové k situaci neměli stavět odmítavě. Vedení školy by mělo zajistit vhodné materiální i personální podmínky pro kvalitní

vzdělávání, ale opět z rozhovorů vyplynulo, že situace není zcela optimální. Dvouleté dítě stejně jako dítě starší potřebuje individuální přístup, který je možný pouze ve spolupráci všech zainteresovaných stran. Vždy by měly mít možnost se k zařazení mladších dětí do MŠ vyjádřit a společně rozhodnout o vhodnosti s ohledem na individualitu dítěte.

ZÁVĚR

Problematika umístování dětí mladších tří let do mateřských škol vyvolává ve společnosti rozporuplné reakce. Část populace, jak je uvedeno ve třetí kapitole, by přivítala co nejdříve pobyt dítěte v rodině, jiná naopak s ohledem na profesní dráhu rodičů a kvalitní zajištění ekonomické situace rodiny se přiklání k názoru svěřit část vzdělávacího i výchovného procesu kvalifikovaným pracovníkům – pedagogům. Na nich spočívá největší zodpovědnost k vytvoření podnětného a příjemného klimatu v zařízení, ke kterému přispívá i spolupráce učitelů s ostatními zaměstnanci, např. s pedagogickými asistenty, chůvami atd.

Teoretická část se zabývá preprimárním vzděláváním dvouletých dětí nejen u nás, ale i v zemích Evropské unie. Obsahuje stěžejní právní dokumenty, charakterizuje vývojové období staršího batolete a podmínky pro jeho umístění do vzdělávací instituce. Poslední kapitola popisuje osobnost předškolního pedagoga – jeho kompetence, požadavky na vzdělání a riziko syndromu vyhoření, které se může náročnou péčí o dvouleté děti zvyšovat.

Do praktické části byl vybrán vzorek deseti pedagogů mateřských škol, kteří ve školním roce 2017/2018 měli ve své třídě zařazené dvouleté děti. S nimi proběhly osobní polostrukturované rozhovory, jejichž prostřednictvím byly zjišťovány jejich zkušenosti se zařazováním dvouletých dětí do mateřských škol. Druhou skupinu tvořili rodiče sledovaných dětí, kteří se vyjadřovali k dané problematice formou dotazníku.

Ze souhrnu sebraných dat vyplynuly odpovědi na předem stanovené výzkumné otázky. Při osobním rozhovoru s deseti pedagogy se vyjádřilo osm z nich k přijímání dvouletých dětí do MŠ negativně. Jejich důvody byly různé. Někteří zpochybňovali nedostatečnou zralost dětí, nevyhovující personální obsazení, špatně nastavené podmínky (např. přeplněné třídy, materiální vybavení atd.). Ve třídách, kde byl přítomen další pracovník, neměli učitelé tak vyhraněný negativní názor. Otázka adaptace na nové prostředí se u jednotlivých dětí výrazně lišila. Téměř všichni učitelé viděli kladný přínos především v rozvoji sebeobslužných činností, v tom se shodují s převážnou většinou rodičů. Ti uvádějí jako další klad výrazný rozvoj řeči a socializace. Z dotazníků vyplynulo, že rodičům se na rozdíl od většiny učitelů zařazení dětí do MŠ osvědčilo.

Výsledky práce nelze zevšeobecňovat vzhledem k malému výzkumnému vzorku a rozdílnému sociokulturnímu prostředí jednotlivých mateřských škol.

SEZNAM LITERÁRNÍCH ZDROJŮ

ALLEN, K. Eileen a Lynn R. MAROTZ. *Přehled vývoje dítěte: od prenatalního období do 8 let*. Vyd. 2. Přeložil Petra VLČKOVÁ. Praha: Portál, 2002. Rádci pro rodiče a vychovatele. ISBN 80-7367-055-0.

ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Praha: Argo, 2002. ISBN 80-7203-380-8.

GREGORA, Martin a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vývoj batolete od jednoho roku do tří let*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5085-9.

CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada, 2007. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-1369-4

JEDLIČKA, Richard. *Psychický vývoj dítěte a výchova: jak porozumět socializačním obtížím*. Praha: Grada, 2017. Psyché (Grada). ISBN 978-80-271-0096-5.

KROPÁČKOVÁ, Jana a Hana SPLAVCOVÁ. *Dvouleté děti v předškolním vzdělávání*. Praha: Raabe, [2016]. Dobrá školka. ISBN 978-80-7496-270-7.

KŘIVOHLAVÝ, Jaro. *Hořet, ale nevyhořet*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2012. Orientace (Karmelitánské nakladatelství). ISBN 978-80-7195-573-3.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Prvních 6 let ve vývoji a výchově dítěte: normy vývoje a vývojové milníky z pohledu psychologa: základní duševní potřeby dítěte: dítě a lidský svět*. Praha: Grada, 2005. Pro rodiče. ISBN 80-247-0870-1.

MATĚJČEK, Zdeněk a Josef LANGMEIER. *Výpravy za člověkem*. Praha: Odeon, 1981. Klub čtenářů (Odeon).

OPRAVILOVÁ, Eva. *Předškolní pedagogika*. Praha: Grada, 2016. Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-5107-8.

POLÁŠKOVÁ, Lenka, Michaela PAVELKOVÁ, Pavla HRUŽÍKOVÁ a Markéta SÝKOROVÁ. *Úspěšné zařazení dvouletých dětí do MŠ*. Praha: Verlag Dashöfer, [2018]. ISBN 978-80-87963-46-3.

PRŮCHA, Jan a Soňa KOŽÁTKOVÁ. *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0495-4.

SPLAVCOVÁ, Hana a Jana KROPÁČKOVÁ. *Vzdělávání dětí od dvou let v MŠ*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1042-9.

SVOBODOVÁ, Eva. *Obsah a formy předškolního vzdělávání*. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2007. ISBN 978-80-7040-940-4.

VÁCHOVÁ, Alena a Miluše VÍTEČKOVÁ. Být učitelem mateřské školy. In SVOBODOVÁ, Eva a Miluše VÍTEČKOVÁ. *Osobnost předškolního pedagoga: sebereflexe, sociální kompetence a jejich rozvíjení*. Praha: Portál, 2017. s. 13 - 25. ISBN 978-80-262-1243-0.

SYSLOVÁ, Zora, Irena BORKOVCOVÁ a Jan PRŮCHA. *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2014. ISBN 978-80-7478-354-8.

ŠULOVÁ, Lenka. *Raný psychický vývoj dítěte*. 2. vyd. Praha: Karolinum, 2010. ISBN 978-80-246-1820-3.

ŠVAŘÍČEK, Roman. Kvalitativní přístup a jeho teoretická a metodologická východiska. In ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. s. 12 – 27. ISBN 978-80-7367-313-0.

ŠVAŘÍČEK, Roman. Hlubkový rozhovor. ŠVAŘÍČEK, Roman a Klára ŠEĎOVÁ. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. Praha: Portál, 2007. s. 159 - 184 ISBN 978-80-7367-313-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie: dětství a dospívání*. Vyd. 2., dopl. a přeprac. Praha: Karolinum, 2012. ISBN 978-80-246-2153-1.

VAŠUTOVÁ, Jaroslava. *Být učitelem: co by měl učitel vědět o své profesi*. 2., přeprac. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2007. ISBN 978-80-7290-325-2.

WIEGEROVÁ, Adriana. *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu reformy kurikula*. Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií, 2015. ISBN 978-80-7454-555-9.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH ZDROJŮ

Chůva pro děti do zahájení povinné školní docházky. In: *Národní soustava kvalifikací* [online] Copyright © 2006 – 2014 [cit. 18. 3. 2019]. Dostupné z:

<http://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-550->

[Chuva pro deti do zahajeni povinne skolni dochazky](#)

Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání. (2018) [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický, 2018. [cit. 18. 3. 2019]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/file/45303/>

VONDRÁKOVÁ, Miluše a Irena SMETÁČKOVÁ. Jak moc se týká syndrom vyhoření učitelů a učitelek mateřských škol? In: *EDUKační LABORatoř* [online]. 30. 11. 2018 [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: [https://www.edukacnilaborator.cz/novinky/jak-moc-se-tyka-](https://www.edukacnilaborator.cz/novinky/jak-moc-se-tyka-syndrom-vyhoreni-ucitelu-a-ucitelek-materskych-skol)

[syndrom-vyhoreni-ucitelu-a-ucitelek-materskych-skol](#)

Vyhláška č. 73/2005 Sb., o vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami a dětí, žáků a studentů mimořádně nadaných [online]. [cit. 19. 3. 2019].

Dostupné z: <http://www.nuv.cz/t/vyhlaska-c-73-2005-sb-1>

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání [online]. [cit. 8. 3. 2019]. Dostupné z: [http://www.msmt.cz/dokumenty-](http://www.msmt.cz/dokumenty-3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019)

[3/skolsky-zakon-ve-zneni-ucinnem-od-15-2-2019](#)

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Dovednosti dětí ve škole A	- 34 -
Tabulka č. 2: Dovednosti dětí ve škole B.....	- 36 -
Tabulka č. 3: Dovednosti dětí ve škole C.....	- 39 -
Tabulka č. 4: Dovednosti dětí ve školce D.....	- 41 -
Tabulka č. 5: Dovednosti dětí ve škole E.....	- 43 -
Tabulka č. 6: Dovednosti dětí ve škole F.....	- 45 -
Tabulka č. 7: Dovednosti dětí ve škole G	- 48 -
Tabulka č. 8: Dovednosti dětí ve škole H	- 50 -
Tabulka č. 9: Dovednosti dětí ve škole I.....	- 52 -
Tabulka č. 10: Dovednosti dětí ve školce J.....	- 55 -
Tabulka č. 11: Dovednosti dětí ve všech sledovaných školách.....	- 57 -

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek č. 1: Rozvoj slovní zásoby.....	- 18 -
Obrázek č. 2: Rozložení slovních druhů v řeči dvouletého dítěte.....	- 18 -
Obrázek č. 3: Maslowova pyramida potřeb.....	- 21 -
Obrázek č. 4: Základ efektivní spolupráce	- 23 -
Obrázek č. 5: Proces vyhoření.....	- 27 -

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Struktura rozhovoru

Příloha č. 2: Rozhovor s pedagožkou – ukázka

Příloha č. 3: Dotazník pro rodiče – vzor

Příloha č. 4: Dotazník pro rodiče – ukázka

STRUKTURA ROZHOVORU

Co byste mi řekla k zařazení dvouletých dětí do vaší třídy?

(Nechat mluvit, až výpověď ukončí, doptávat se dále na to, na co pedagog neodpověděl sám, při dalších odpovědích postupovat podobně – co řekne sám, na to už se neptat, co neřekne, doptat se.)

Adaptace

Jak probíhala jejich adaptace? Jaké byly jejich první reakce? *(pokud nebude mluvit o problémech)* Objevily se nějaké problémy? Jaké? Zasahuje absence (nemocnost, zůstanou doma s rodiči) do adaptace? Jak?

Jak na dvouleté reagovaly ostatní děti? Byly připraveny na příchod dvouletých?

Spolupráce s rodiči

Jak se vám spolupracuje s rodiči těchto „malých“ dětí?

Dostáváte zpětnou vazbu od rodičů? Jakou? Konkrétní případy, řešení problémů, úspěchy atd.

Osobnost pedagoga

Co znamená pro Vás zařazení dvouletých dětí do MŠ? V čem podle Vás spočívá odlišnost práce s dvouletými a tříletými dětmi? Co je na ní opravdu obtížné? Jak si myslíte si, že jste na ni byla na začátku roku připravena? Připravovala jste se předem na tuto práci? Účastnila jste se nějakého kurzu či semináře ohledně vzdělávání dvouletých dětí? Plánujete nějaké další vzdělávání? Je zařazování dvouletých dětí podle Vás vůbec vhodné?

Organizace vzdělávání dvouletých v rámci školy

Máte ve třídě dvouleté děti společně se staršími? Osvědčuje se Vám to? Co si o tom myslíte? Jak by se podle Vás měly dvouleté děti zařazovat do tříd/co by bylo nejlepší/? Proč si to myslíte?

RVP PV, oblasti rozvoje dítěte

Jak se Vám připravuje plán pro dvouleté děti, stanovení cílů?

Jak se Vám daří naplňovat cíle z Rámcového programu u dvouletých dětí? Jaké konkrétní klady a zápory vidíte ve vzdělávání dvouletých dětí?

V čem podle Vás dělají dvouleté děti po nástupu do MŠ největší pokroky?

Jak se podle Vás liší tyto dovednosti u dvouletých dětí od tříletých: řeč, samoobsluha, hygiena, pozornost, naslouchání, reagování na pokyny učitele.

Vybavení třídy

Jak vyhovuje vybavení Vaší třídy pro dvouleté děti? Máte pro ně dostatek pomůcek a hraček?

Doplňující otázky:

Víte, z jakého důvodu žádají rodiče o umístění dětí mladších tří let do Vaší MŠ?

Podmiňujete něčím (kromě legislativy) přijetí dvouletého dítěte?

Jaké je personální a finanční zabezpečení péče o dvouleté děti. Podporuje Vaše MŠ další vzdělávání pedagogů?

Rozhovor obsahoval další otázky vztahující se k celkovému fungování předškolního zařízení.

ROZHOVOR S PEDAGOŽKOU – UKÁZKA

„Co byste mi řekla o zařazování dvouletých dětí do Vaší MŠ?“

„Tak, myslím si, že prostě v mateřských, v našich mateřských školách, kde třídy se naplní na počet osmadvacet, že jo, čtyřadvacet je stanoveno školským zákonem a čtyři je výjimka, ale ta výjimka je zavádějící slovo, protože to je pravidlo, že jo. Takže prostě do takhle početného kolektivu prostě dvoletý děti určitě nepatří, protože jednak, když už vycházíme z toho, že je tam tolik dětí, tak ta síť sociálních vztahů je pro to nově přichozí dítě naprosto nepřehledná, nedokáže se v tom orientovat, a hlavně, ono přichází z rodiny, že jo, kde prostě jsou nejbližší pečující osoby, jo, takže z tohohle toho důvodu je to nevhodný, že jo. A potom co se týče těch dětí, tak ony samozřejmě nejsou vyzrálý na pobyt v kolektivu. Protože takový dítě potřebuje, prostě je nastavený na prostě intimitu vztahu s jednou pečující osobou. My máme prostě zkušenost, ty dvouletáky ve třídě máme, že oni nedokážou vůbec přijímat instrukci směřovanou jakoby ke skupině. S tím dítětem se musí komunikovat tváří v tvář, přijít k němu, oslovit ho a přímo s ním. Oni neberou prostě instrukce směřovaný k celý skupině. Takže to je další problém. Každý ten dvouleták by v podstatě měl mít k sobě tu jednu osobu, že jo, která by se mu věnovala, protože další věc je, že při nástupu těch dětí, když je jich ve třídě víc, tak nastávají u nich obrovský adaptační problémy, který jsou způsobený tou nezralostí, že jo. Jim je třeba poskytnout maximálně individuální péči a v našich podmínkách, kdy učitelky se kryjí maximálně na dvě a půl hodiny, tak je pořád s tou početnou skupinou v podstatě jedna osoba. Jo, ty děti nezvládají sebeobslužný činnosti, prostě, v tom je obrovský problém, protože oni nejenom, že se nedokážou obléct, ale oni se nedokážou ani svlékat, zouvat, prostě pro ně je to činnost, že jo, oni to nedokážou ani jakoby směřovat k určitýmu cíli. Aby prostě za náma přišli, a požádali, protože i s tím požádáním je problém. My rodičům na seznamovacích schůzkách říkáme, aby děti vedli k tomu, aby dokázaly formulovat jakoby svoje přání a požadavky, to, co potřebují, a obrátit se na nás. Jenže to je těžký, protože jejich komunikační kompetence opravdu u nich nejsou na úrovni, oni často opravdu nemají osvojenou, nedokážou říct souvislou jednoduchou větu. Jo, takže... Prostě, jsou tam posunky nebo různý jakoby pazvuky, ta řeč je naprosto nesrozumitelná, když už nějaká je, hlavně třeba u kluků, takže i vlastně jakoby to dorozumění a z toho pramení další frustrace. Protože maminka vlastně často

tomu jeho slangu to dítěte rozumí. Ale my jako učitelky těžko, a to dítě se nám třeba i snaží něco říct, ale bohužel, jako, je to problém, no. Další důvody proč jakoby teda ne. Oni nemají ani dostatečně osvojený ty zdravotně preventivní návyky. Jakože smrkání, čištění nosu nebo prostě dávat si ruku před ústa, když kašlou, jo, prostě, a hygienický návyky, to samý. Pro ně je třeba i problém, doma často chodí na nočník nebo mají i plenky, mamky samozřejmě vědí, že ve školce na tohle nejsme uzpůsobení. Naše školka třeba vůbec jako, že. Dítě s plenkami, dítě by nemělo mít pleny prostě při nástupu do mateřské školy, jo. Jenže tam je problém, když potom tyhle malé děti opravdu tu tělesnou čistotu neudrží, oni se, i několikrát za den se stává, nejenom počuraj, ale máme i děti, který se pravidelně prostě i pokakají. A teď samozřejmě, oni se neumí z toho převléct, takže učitelka je potom nucená, aby několikrát za ten den šla a to dítě kompletně převlékla do čistého a do suchého. A potom samozřejmě, kdo přebírá zodpovědnost za ten zbytek skupiny, když učitelka se musí vzdálit a musí prostě to dítě obstarat, obsloužit, a často je třeba i to dítě vysprchovat? Pokud to není v době, kdy oni se krmí, takže ta učitelka si to bere v podstatě na triko sama, pokud prostě nejsou chůvy. My třeba na školce chůvy nemáme. Chůvu nemáme. Jo, takže...“

„A co třeba paní hospodářku?“

„No, jenže ta tu vždycky není přítomna, protože má na starosti dvě třídy a má spoustu povinností, ona třeba prostě i poklízí venku nebo má svoje povinnosti, že opravdu zrovna v tu chvíli tady není přítomna. Protože má na starost dvě třídy. Bere si to učitelka opravdu na svojí zodpovědnost, jo.“

„Je to tedy složitá situace. Na jednu stranu nemůže učitelka nechat děti bez dozoru, ale zároveň se musí postarat o počůrané dítě.“

„No, jasně, to je velký dilema, že jo, no. A další věc, že jo, samozřejmě, pokud jsme u režimu, když máme s dětmi řízenou činnost, tak u nich je nízká schopnost soustředění, jo. Oni se nedokážou soustředit a oni mnohdy ani nedokážou zaměřit pozornost ani na tu učitelku. Takže to narušují a v podstatě i snižují tu kvalitu toho výchovně vzdělávacího působení, protože ostatní děti tím trpí. Že jo, takže je to na úkor celé skupiny, jo... A často, že jo...“

„Někdo zvoní...“

„Já tam ale budu muset...“

„No vidíš to a máš to z první ruky, pokakaný dítě. A to je druhým rokem, u tohohle dítěte, a jako fakt dost častý. I třeba se mu to podaří třikrát za den, když má den. Naštěstí to šlo zlikvidovat vlhčenýma kapesníčkama.“

(pozn. Učitelka mluví k paní hospodářce)

„No, Verunka to zná, vidíš? Veru? A co máš dělat vidíš? Máme to tu se všim všudy, z první ruky, že se hrabeš denně v počuranejch a v pokakanym. A tohle je fakt druhým rokem u tohohle chlapečka.“

„A ve Vaší školce nemáte pravidlo pro nástup dětí do školky bez plen?“

„No jo, je schválený ten předpis, vždyť jsem to tam říkala, že jakoby máme děti bez plen. Jenže pro tu učitelku je mnohem náročnější prostě to dítě třeba několikrát za den převléct, než vyhodit plenu. Jenže zase... Protože tady na to nejsme vybavený. Pokud by byli povolený dvouletáci, na střídák, tak by se musely upravit materiální podmínky a to ve smyslu toho, tady by musely být speciální nádoby na likvidaci biologického odpadu. To nejde házet do běžných košů. A musely by být umývárny vybaveny přebalovacíma pultama. Ale kde už teda jsme? To by předpokládalo i personální posílení, to znamená, že trvale by na tu třídu musely být prostě ... několik dospělých. Opravdu několik dospělých. Aby prostě, pokud jeden obstarává dítě, tak druhý měl na zodpovědnost a na starost ten zbytek skupiny. Jo, takže personální posílení a materiální podmínky a zaplatit pánbůh za osvíceného Marka Hermana a Jiřího Haldu, kteří se zasadili o to, že to legislativně neprošlo a nebyla ... neprošla ta nárokovost prostě dvouletých dětí pobyt v mateřské škole. Jo, protože to by se udělal krok A legislativně by se něco schválilo, přičemž v praxi pro to vůbec nejsou podmínky, jo, a když vlastně vyšel rámcák, tak školský zákon, kde bylo původně, že prostě třída se naplňuje dvacet až čtyřicet, tak se zvýšili počty. A rámcový program je nastavený na počet šestnáct dětí, že jo, a my víme, že když někdy je vysoká nemocnost, což se opravdu stane maximálně, já nevím, jednou, dvakrát do roka a pracujeme s počtem patnácti, šestnácti dětí, takže je to úplně o něčem jiném, než když je to s celou přeplněnou třídou prostě a pracuješ s čtyřicet, osmadvaceti dětma. Jo jako, úplně něco jinýho. A další věc, že jo, dvouletáci nejsou schopný pochopit smysl pravidel společného soužití a často i vůbec nějaká pravidla nebo

hranice. Oni se s tím setkají prvně tady ve školce, protože bohužel dneska často v rodinách, nechci teda generalizovat, ale většina dětí přichází a není schopna respektovat autoritu dospělýho. Prostě nemají nastavený hranice. Jo, to nedokážou... A i třeba když máme cvičení jo, tak člověk vidí, jak jsou pohybově nekoordinovaní, že mají špatnou orientaci v prostoru a je potom vysoký riziko jakoby úrazu. Jo, to je další věc, jsou vlastně jakoby ty děti citově nevyzrálý, že jo, a, takže takový ty prostě záchvaty pláče, lítosti, někdo to prostě prožívá tak, že jako má úplně hysterický záchvaty. Jo, každý dítě to zpracovává jinak, ale prostě tyhle ty emoční projevy. Dítě má ještě nízkou schopnost sebeovládání, že jo, která je taky závislá na vyžívání mozkových struktur, jo a samozřejmě vůle to samý. Takže nedokáže ovládat ty citový projevy a nízká frustrační tolerance a nízká adaptabilita ke změnám. A to všechno způsobuje právě ty problémy s adaptací. Jo..."

„Takže Vy máte heterogenní nebo homogenní třídu?“

„No letos vlastně máme, při době nástupu bylo z celkového počtu dětí devět dětí, které ještě jakoby nedosáhly věku tří let. Ale devět dětí jsme měli v tom září no, takže přesto, že to nebyli čistý dvouletáci, tak ta práce na třídě byla extrémně náročná, protože ještě tady máme do toho jednoho chlapečka, který má diagnózu těžké ADHD. Takže o to je ta práce náročnější a prostě je to o tom, jak vlastně jsem teď sledovala ten dotazník, co jsme rozdali rodičům, tak rodiče jsou s naší péčí, velmi spokojeni. To mě potěšilo, spolupráci s pedagogem hodnotí jako výbornou. Nicméně, myslím si, že to tak asi dopadne na většině školek a je to jenom důkaz toho, jak fakt to stojí na učitelkách jako na profesionálkách, protože veškerou tíhu toho rozhodnutí dvouletáky, že jsou na třídách dvouletáci, tak nesou opravdu učitelky na svých bedrech. Ale platí za to ohromně vysokou cenu, kterou si možná stát vůbec neuvědomuje, protože je to za cenu jejich osobního nasazení, ony sahají do svých rezerv. A pak prostě se často stává, že, co takhle slýchávám, učitelky po padesátém roce věku, kdy by měly být na vrcholu svého profesního rozvoje, tak stojí na pokraji syndromu vyhoření.“

„Při hledání zdrojů do bakalářské práce, jsem našla výzkum, který se zabývá právě rizikem vzniku syndromu vyhoření u učitelů v MŠ u nás. Výsledky ukázaly, že většina

učitelů vykazovala aspoň mírné příznaky, že vykazují příznaky vyhoření a je úplně jedno, jestli jsou to dvacetiletý holky nebo padesátileté paní.“

„Ale tak to je hrozně smutný, že to je takhle na začátku té kariéry. Je pravda, že nám teď teda přidaly, ale vůbec, já třeba nevidím vůbec žádný důvod, proč my máme nižší platovou třídu než třeba učitelé na základní škole, protože minimálně odvádíme stejně kvalitní práci.“

„Je pravda, že to všichni musíme studovat. Navíc v těch školkách mi připadá, že hrozí větší riziko zranění.“

„Určitě. A hlavně ta nejdůležitější věc, ta učitelka tady, ono dokonce jsem četla teorii, že čím mladší dítě, tím by mělo být jakoby vyšší vzdělání toho pedagoga a ty jeho kompetence jsou kladený mnohem větší nároky. Hlavně v oblasti socializace, protože ta učitelka v podstatě buduje u toho dítěte emoční inteligenci a působí v roli sociálního učitele. Na to už nikdy na vyšších stupních škol nebude tolik času. Jakoby se měly položit základy vlastně tady v mateřské škole, kdy učitelka je opravdu socializátor. Učí dítě těm prostě sociálním kompetencím, komunikativním kompetencím, kdy ho učí vlastně dešifrovat emoce ostatních a vlastně i svoje, protože vlastně pochopení ostatních jde přes pochopení sebe sama, že jo. A to, aby se dítě začalo orientovat v sobě, tak je třeba, aby učitelka opravdu v těch přirozených, běžných situacích, který v té školce jsou a probíhají, pojmenovávala jakoby emoce toho dítěte. Co třeba se právě děje. Co prožívá. Protože teprve na základě pochopení sebe sama může být pochopení toho druhého a na tom stojí empatie, aby to dítě se opravdu dokázalo projevit empaticky, aby jsme tak nějak překryly ten jeho egocentrismus. Já, já, já, jenom já. Ale nejsem tu sám, ještě je tu někdo vedle mě a je potřeba taky na něj brát ohled, ohled na potřeby skupiny. Prostě nejsem tady sám, takže to je emoční inteligence a vlastně vůbec chápat ty sociální vztahy a sociální situace, kdy ta učitelka trvale, pokud tu práci dělá dobře, působí třeba v průběhu té volné hry nebo odpolední zájmové činnosti. Už tady se pro laickou veřejnost zdá, že ta učitelka jakoby nic nedělá, ale ona je tu přítomná a je jedno velké oko, jedno velké ucho a ona prostě sleduje. A to, jestli sem prostě potom přijde nezávislý pozorovatel a vidí, že ty děti jsou úžasné, že si krásně hrajou vzájemně, že se spolu domlouvají, že si dokážou půjčit hračku, to vůbec není přirozený vývoj věci, ale je to

právě o tom, o té učitelce. O osobnosti učitelek. Ttakže tahle role socializátora a facilitátora, kdy ona vlastně rozvíjí tu emoční inteligenci a vlastně to dítě socializuje, to je nejdůležitější. Jedna z nejdůležitějších rolí té učitelky, jo. A tohle už prostě potom na těch základkách není čas, protože tam mají osnovy a učitelka tady prostě v té školce musí nastavit ty pravidla a musí sledovat to jejich dodržování. A ještě to musí dělat tak, že jo, ještě nejlépe formou efektivní komunikace, kterou musí ovládat ona sama a prostě respektujícím partnerským přístupem k dítěti, kdy akceptuje jeho osobnost a máme tady osmadvacet individualit.“

„Bohužel je to hodně podhodnocená práce, kromě toho, že jsou špatně nastavené podmínky.“

„A hlavně i ta individualizace v těchhle podmínkách je právě extrémně náročná.“

„Ve Vaší třídě je tedy osmadvacet dětí?“

„Ne, musím teda říct, že tady máme první rok, letos po těch letech, opravdu po těch dlouhých letech, kdy bylo stále osmadvacet dětí, tak nám byl snížen počet dětí. Tím, že bylo devět jakoby v září dvouletých a jedno dítě s tím těžkým ADHD, tak byl počet snížený na čtyřadvacet, ale pořád se ta docházka pohybuje přes dvacet dětí a je to vysoký, pro psychiku nejenom toho dítěte třeba s tím ADHD, ale pro psychiku těch dvouletých dětí je to opravdu devastující. Já to musím říct přímo tímhle slovem, protože já to vidím. Stoupá samozřejmě hladina hluku. Velmi stoupá hladina hluku a bylo výzkumem dokázáno, že hluk je jeden z nejtěžších stresových faktorů. On zvyšuje agresivitu, a to je další věc, ty děti jsou tady na velmi malém prostoru, hlavně třeba v šatně nebo v umývárně, koupelně, a pak samozřejmě stoupá agresivita, protože ty děti nemají osobní prostor, lehátka jsou těsně jedno vedle druhého, ty děti špatně usínají. Jo, takže letos máme prvním rokem dvacet čtyři dětí, a přesto je ta práce extrémně náročná.“

„Jak máte věkově rozloženou třídu?“

„Předškoláci už jsou nahoře, teďkon vlastně ty tříletý, čtyřletý a tady ty dvouletý.“

„Upřednostňovala byste při vzdělávání dvouletých dětí spíše homogenní nebo heterogenní třídu?“

„Na naší školce to funguje prostě tak, že nahoře jsou předškoláci. Jo, ale co se týče mě, já jsem dělala i v pracích, kde byly smíšené třídy. Takže já jsem zažila práci na smíšené třídě, a tím jak my tady máme pořád ty malé děti, kdy nám v září nastupuje v průměru okolo sedmnácti, osmnácti nových, což je tři čtvrtě třídy, takže my každé září začínáme znova nastavovat pravidla a začínáme od nuly. Pokud máš třídu smíšenou, tak tam vlastně první rok, když makáš a opravdu jakoby si to nastaviš, já říkám děvčatům, studentkám, co chodí, „Jak si to nastaviš, takový to máš.“ Takže prostě druhým rokem už je na čem stavět. Můžeš rozvíjet to, co si započala a třetím rokem to už je koncert, to už je symfonie. Takže je to přirozené, ono třeba z té třídy odejde čtyři, pět předškoláků a krásně do té skupiny se jakoby integrují další čtyři nebo pět takhle malých tříletých nebo i mladších dětí. Jo, takže je tam ta práce snadnější v tomhle. Já preferuji smíšené třídy. Jo, teď to tady takhle nemáme.“

„Jak přijímá dvouleté děti zbytek kolektivu?“

„Oni je berou, my třeba děti vedeme tak, protože jsme se dohodly, máme tady s kolegyní, ale vesměs ty kolegyně na téhle školce, že jsme naprosto vyloučily soutěživé hry. My vedeme děti opravdu ke spolupráci, i těma aktivitama, vůbec hrama, co volíme, aby ty děti pro nás vlastně byly tou prioritní... vztahy na třídě a dobrá pozitivní psychosociální atmosféra, to je opravdu pro nás prioritou a tomu podřizujeme veškeré výchovně vzdělávací působení. To znamená, že používáme efektivní komunikaci. Aplikujeme prostě akceptující partnerský přístup k dítěti na bázi jakoby respektu a tím, že ty děti vedeme tímhle výrazně prosociálním způsobem, kdy ty děti jsou zaměřené opravdu na spolupráci, kooperaci prostě. Prosociální chování podporujeme i textama, který volíme, pohádkama, tak ty děti v podstatě to berou tak, většinou mají i ty mladší sourozence, takže se k nim projevují ochranně a pečovatelsky, zejména holčičky, takže se k nim chovají velmi pěkně. S tímhle máme dobrou zkušenost, a proto jsme i zastánkyně toho názoru, že rezolutně v mateřské škole soutěživé hry ne. A ne proto, že právě v tomhle období předškolního věku se vlastně buduje sebepojetí dítěte a není to dobře. Soutěživé hry ani prostě nejenom pro ty „autsajdry“, protože to jsou pořád tytéž a tytéž děti, který budou prostě poslední a na chvostu. A když pak, když má člověk zaměřenou soutěživou hru na rozvoj nějaké kompetence, tak ty, který jí mají

nejslabší a potřebovaly by jí nejvíce procvičovat, tak v podstatě okamžitě odpadnou v momentě první minuty. Takže je to kontraproduktivní už z tohohle důvodu.

Samozřejmě pořád u těch, kteří jsou stále první, se buduje zase nezdravá, taková ta všechno já, a kazí to vztahy v kolektivu, podporuje to rivalitu. Jo protože vemte si, co fakt vyvolávají, jaké emoce prožívají ty poražení a jaké emoce prožívají ty vítězové. Já sem někdo, já to musím vyhrát. Takže a to už jsme zase odbočily, no.“

„Mohla byste mi říct konkrétní příklady z adaptačního procesu dvouletých dětí?“

„No ty děti mají velmi bouřlivé reakce, co se týká těch emočních projevů. Buď je to obrovská lítost, která se projevuje pláčem, to jsou ty záchvaty pláče, takovýho toho dlouhotrvajícího. Takže my samozřejmě tomu dítěti, a říkají to i psychologové nebo i Marek Hermann, říkal, že by se to nemělo, že učitelka vlastně dítě chová a pohladí ho, že tohle je určeno matce, ale ty děti si o to vyloženě řeknou, že prostě to dítě nastaví ten zadeček a vyskočí na klín. Člověk, když jich má na třídě devět, tak prostě tu emoční podporu poskytuje, být může, ale bohužel na každé noze uneseme dvě děti a víc ne a člověk by musel být chobotnice. Tyhle děti se prostě snáze adaptují, když jim člověk poskytne tady tu oporu, v tomhle smyslu, v tom fyzickém kontaktu, že je člověk opravdu vezme na ten klín a že je prostě člověk pohladí a že se v nich snaží vyvolat ten pocit, „Ano, opravdu jsem tu pro tebe, můžeš se na mě kdykoliv obrátit.“ A v tom je to právě strašně náročný. My se krejeme jenom dvě a půl hodiny. Jo, takže je to pořád jedna učitelka a jak říká Eva Svobodů, „Důležité je nezbláznit se.“ Takže opravdu učitelka ve svém volném čase to musí kompenzovat nějakýma relaxačníma aktivitama a starat se opravdu o tu svojí psychickou pohodu, protože jinak to není možný dát. A potěšily mě maminky, který přišly, když viděly tu adaptační dobu, co tady bylo v té třídě opravdu za hluk a za křik, tak řekly, „To je obdivuhodný teda. My se skláníme hluboce, protože tohle bysme nedaly.“ Že leckterá maminka to řekla a i třeba reakce rodičů starších dětí, které tu zůstaly. A tam se objevily i nesouhlasné reakce toho, že tohlehleto je prostě možný, takhle malý děti na třídách a že i ty starší děti jakoby tím trpí, jak prostě je tady ochuzují o tu pozornost. Jasně my tu práci nastavujeme tak, aby nestagnovaly ty děti starší, protože my jsme toho názoru, že ty mladší nově nastoupený tady budou ještě další rok. Jo, a ono často, i když třeba nepochopí smysl nějaký hry nebo něco, tak ty starší je vemou

za ruku a popadnou je a řeknou „Hele, máme být podle té barvičky támhle, támhle je ta barva.“ Vezmou je. Jo, takže to sice podporuje to prosociální chování, no, ale ty adaptační problémy jsou obrovský. A další věc je to, že hodně těch dětí neumí udržet tělesnou čistotu, že mají třeba i problém nasednout na ten záchod, ta výška toho záchodku, že je musí vysazovat na záchod a pak se třeba člověk i dozví, že buď doma jsou plínky minimálně na noc, nebo že chodí na nočník. To je hodně častý a nejhorší je, když to ta maminka ani neřekne a vlastně to dítě je potom bezradný. A kdyby nám to řekla, ano, zaměříme se něj a na ten záchod ho vysadíme, protože to dítě si o to neřekne. Takže to jsou ty každodenní problémy. A teď si vlastně byla svědkem toho, že opravdu během toho našeho rozhovoru si to musela přerušit, když jsem šla prostě obstarat znečištěný dítě, pokakaný.“

„Co byste mi mohla říct o spolupráci s rodiči dvouletých dětí? Snaží se Vám vyjít vstříc? Komunikují? Jsou ochotni pomoci?“

„No, tak ono si říkat při adaptaci o pomoc, my víme, že to není způsobený jakoby vinou těch dětí, protože oni za to nemůžou, že jsou nevyzrálí a rodiče s tím nemůžou nic udělat. Jo, s nevyzrálostí mozkových struktur a nervový soustavy, to jde všechno ruku v ruce s věkem, ale třeba my máme v červnu pravidelně na naší schůzce takové seznamovací schůzky a tam rodiče vlastně informujeme a dostanou to i vytisknuté, co by to dítě mělo umět ve třech letech. Na jaké by mělo být úrovni a apelujeme na ně, aby v maximální míře podporovaly samostatnost dětí, zejména co se týče sebeobsluhy, těch sebeobslužných činností. A upozorňuju je na stav věci. Jak je naplněná třída, a že učitelka opravdu je tu opravdu povětšinu času sama a že se krejeme pouze dvě a půl hodiny. Na tyhle skutečnosti jsou opravdu ty rodiče v tom červnu upozorněni, a nechci nějak generalizovat, ale u mnohých dětí po prázdninách vidíme, že, co se týče sebeobsluhy, oni jsou obsluhovaný, opečovávaný a rodiče, jak říká pan Hermann, posluhují. Děti neví, na co mají ruce, že oblíkat, svlíkat. Oni totiž nedokážou ani kognitivně zpracovat to. Protože to je náročný proces, to oblíkání. To znamená uvědomit si, co si obleču teď, co pak, co naposled. Tam je ta serialita, ta posloupnost a to dítě v podstatě teda nejenom, že nepoužívá ruce, ale ono pak není zvyklí používat ani mozek. Jo, to je další věc. Rodiče jsou často pyšní v dnešní době, bohužel to jsou negativa toho dnešního věku IT

technologí, kdy prostě dvouleták bude ovládat tablet. Rodiče budou pyšní, jak ovládá tablet, ale je to na úkor vlastně ostatních činností, které jsou v tomhle věku přirozené. Nehledě na to, že i pan Koukolík říká, že IT technologii v předškolním věku poškozují vývoj dětského mozku. Jo, takže i to se snažíme rodičům na té seznamovací schůzce prezentovat. Že v podstatě tady je nejdůležitější čas, který investují do toho svého dítěte. To znamená společná procházka, když vypráví těm dětem, co je obklopuje, co vidí, společné sdílení. Prostě takové ty rituálky před spaním, kdy rodič si vezme knížku a předčítá tomu dítěti pohádku, pak si o tom druhý den povídají, prohlížejí si spolu ilustrace, protože to všechno jsou kompetence, na kterých se potom bude stavět nejenom ve školce, ale hlavně potom na základní škole, že jo. A prostě ten kontakt s tím rodičem je v tomhle věku nenahraditelný. Hodně se to zhouplo a já pozoruju, protože mi osobně už jsme matadorky, máme třicetiletou praxi tady na třídě, proto taky paní ředitelka je ráda, že nás má na těchto malých třídách, protože pro začínající paní učitelky je to hodně náročné, a proto za námi občas chodí mladé paní učitelky, které už i dostaly to místo ve školce a začaly pracovat a řekly, jako začínající učitelky dostaly právě třídu těch nejmladších dětí a to je tak extrémně náročná práce, že je to obrovská škoda. Protože ty děvčata to někdy z počátku úplně odradí. Moje studentka mi pak řekla, že to nedala a že radši bude dělat tu hostesku a manažerku, kterou už měla rozjetou při škole a je to škoda. Ale i takhle schopná děvčata to může ze začátku odradit, protože tam fakt ta práce, co se týče té socializace a nastavení těch pravidel, a by to fungovalo, je opravdu náročná a jako prvňáky by je neměly začínající učitelky dostávat. Tak by ani tyhle nejmenší děti, kor ty třídy, kde jsou umístěni dvouletáci, neměly dostávat začínající paní učitelky, který jsou čerstvě po škole, pokud neprošly praxí třeba u nás. Třeba já to těm děvčatům říkám a oni to i vidí, jak prostě s těma dětma se fakt musí krok po kroku.“

„Já jsem například byla na praxi v dětské skupině, kde byla třída o deseti dvouletých dětech a s klasickou mateřskou školou to nejde srovnat.“

„To je krásná práce, tak tohle si dokážu v reálu velmi dobře představit, výborně vytvořené podmínky. Já vim, co říkala kolegyně, která byla na tý týdenní stáži v Itálii, tak skutečně říkala, že to co mi tu děláme s dětma a na jaké úrovni a jakým způsobem se pracuje, že to je „vysoká škola“ a že tam je to všechno v pohodě. Tam si ty děti po většinu

dne hrají a my tady stíháme i to, protože po dobu tý volný hry tam sledujeme to utváření těch sociálních, komunikativních kompetencí, ale pak zvládáme spoustu u toho tím, že to předáváme formou té řízené činnosti. Takže opravdu ty naše mateřské školy jsou na opravdu vysoké profesionální úrovni.“

„Projevuje se v adaptaci nemocnost dětí?“

„To určitě, protože pokud vlastně to dítě třeba, já nevím, chodí čtrnáct dní, potom onemocní, tak většina těch dětí, které jsou přes týden doma, tak většinou začínáme od znova. Jo, a to je další věc, proto my se snažíme, aby byly co nejdřív v psychické pohodě. Protože pokud se to dítě dostane do psychické pohody, dostaví se podle pyramidy potřeb ten pocit té jistoty a bezpečí. Té důvěry v tu učitelku. Tak to jsou ty základní předpoklady, aby se to dítě cítilo spokojeně, a od toho se potom samozřejmě odvíjí i imunita. Nám chodí celá třída, to je pro nás výborná známka.“

„Je umožněno rodičům, aby se zapojily do adaptačního procesu?“

„Vůbec se nám to neosvědčilo, protože to dítě najednou nechápe, proč do téhle doby mohl ten rodič pobývat na té třídě a najednou to bude jinak. Dítě by mělo pochopit zásadní zkušenost, že prostě rodič odchází do práce a děti jsou ve školce, kde si hrajou a mají kamarády. A mluví o tom i pan psycholog Svoboda, který říkal, že skutečně... My jsme měly jednou chlapečka, který byl opravdu nedonošený a ten fakt nebyl zralej, ale tam byla ekonomická situace rodiny a bohužel i rodinné poměry takové, že ta maminka musela bohužel nastoupit do práce. A to byl tak těžce nezralej chlapeček, že to bylo náročné. A on řekl, že dítě by mělo pochopit, že předělová čára je mezi šatnou a tou třídou. A opravdu, tam už by ten rodič vůbec neměl vstupovat a my samozřejmě taky, je to naše zkušenost, a říkáme to i těm rodičům, aby neprodložovali tu dobu ani tím dlouhým loučením v šatně, že pokud to dítě spadne do emocí už v té chvíli, tak potom je těžké ho zklidnit. Takže jakmile jsou navrch emoce, tak jde rozum stranou. Protože, buď jedno, nebo druhé. Tam potom nepomůže žádné racionální vysvětlování, ne, ne, ne. Prostě zkrátí, co nejvíc ten proces v té šatně, rychle předat dítě učitelce, zamávat a odejít. Nemáme s tím fakt dobrou zkušenost.“

„Uskutečnilo se nebo se plánuje ve Vaší MŠ další vzdělávání zaměřené na dvouleté děti?“

„Já jsem se toho kurzu neúčastnila, ale tím, že je tu máme, kolegyně na tom taky nebyla, protože já právě vůbec nesouhlasím s umístěním dvouletých dětí na třídě, ale samozřejmě je tu máme, ale tím, že už máme takhle tu dlouholetou praxi, tak s těmi dvouletými dětmi dokážeme přirozeně pracovat a víme jak na ně. A říkám, je to zase na základě vysokého osobního a profesionálního nasazení těch učitelek a saháme do svých rezerv. Domů chodíme opravdu vyždímaný jako citron, když to řeknu takhle lidsky.“

„Co můžete říct o naplňování cílů RVP PV u dvouletých dětí ve Vaší třídě?“

„Děláme to. My se opravdu snažíme. Tu práci neošidíme. My právě jedeme na bázi prožitkového učení, kdy právě jsou ty děti v pohybu, střídáme činnosti. To znamená, dáváme klidové, potom je zase střídáme s pohybovými aktivitami. V podstatě tím, že jim to stavíme například formou příběhu, hodně pracujeme s maňásky, a prostě na to ty mladší děti velmi dobře reagují. A vlastně tím, že mi ty aktivity řadíme tak, aby to mělo hlavu a patu a jedeme právě hodně třeba v tom příběhu, tak používáme hodně metody tvořivý dramatiky, kde je třeba i ta pantomima. Takže ty děti to berou tak, že si hrajem a my je opravdu dovedeme k tomu, že oni se pak dovedou maximální dobu soustředit. Například s tím chlapečkem s ADHD jsme udělaly velký pokrok, protože na něj vlastně funguje to, co na ty dvouletáčky. Jo, takže musím říct, že my tady máme laťku nastavenou opravdu vysoko, ale samozřejmě se řídíme potřebami těch dětí. Když vidíme, že už jsou ten den přetažený, tak ty činnosti zkrátíme a nepřetěžujeme je tím našim cílem. Hlavně prostě aby je to bavilo, aby si hrály a oni to i jako tu hru berou. Jednou tady bylo divadlo a holčička mi potom říká, „My jsme si ještě dneska nehrály.“ „Ale dyť jsme si hrály ráno a potom jsme uklidily hračky do krabic.“ „No jo, ale ne s tebou na koberci.“ A to bylo takový ocenění a známka toho, že ty děti to s náma berou jako hru a neberou to jako učení. A to je to největší ocenění pro tu učitelku. My víme, proč to děláme. Jaký oblasti tím rozvíjíme, ale to dítě to bere jako přirozenou činnost.“

„Upravovalo se prostředí třídy před nástupem dvouletých dětí?“

„No takhle, určitě, co se týče toho materiálního vybavení, tak jsme daly na stranu takové ty drobnější tvary, korálky, drobné mozaiky prostě, to je pro ně nevhodné. Třeba jeden chlapeček s ADHD nám často strkal věci do úst, takže to opravdu vyžadovalo i maximální obezřetnost. Takže jsme vyřadily tyhle drobné věci nebo jsme zastříhaly

u podložek na modelování růžky, abysme minimalizovaly riziko úrazu. Jinak prostě takové ty hračky pro tříleťáky tady prostě zůstaly a používají je i ty dvouletáčky.“

„Je podle Vás velký rozdíl mezi dvouletým a tříletým dítětem?“

„Je to velmi individuální, protože dítě opravdu, které je „přednastavené z rodiny“, někdo se mu prostě věnuje, to dítě to pak chytne a nasává to tady jako houba. Prostě ho to všechno baví. Teď tady máme holčičku, která nastoupila v lednu a ta je úžasná. A pak tady máme dítě, kterému je třeba tři a půl a není na té úrovni. Ale skutečně říkám rodičům, že v tomhlectom raným věku je znát každý měsíc, co se týče takového toho přirozeného vyžívání dítěte. V dospělosti je úplně jedno jestli je člověku dvacet nebo jednadvacet, ale v tomhlectom věku, kdy třeba často ten vývoj toho dítěte postupuje ve skocích, je to znát. Každý měsíc je znát.“

„Jaké je rozložení dvouletých dětí ve Vaší třídě? Jsou to spíše děvčata nebo chlapci?“

„My to máme smíšené. Aktuálně to vychází, že to máme půl na půl, ale jednou jsme měly i třídu kluků a to bylo, protože ty kluci to mají prostě jinak. Například si osvojují později řeč, co se týče i pozornosti a soustředění, tak je to náročnější.“

„To je ode mě vše. Moc děkuji za Váš čas. Děkuji.“

DOTAZNÍK PRO RODIČE – VZOR

Dotazník pro rodiče, jejichž dvouleté dítě dochází do MŠ.

Vážení rodiče, jmenuji se Aneta Kindermannová. Studuji na PF JU obor Učitelství pro MŠ a chtěla bych Vás touto cestou požádat o zodpovězení několika otázek. Vaše zkušenosti jsou v současné době velmi cenné a ráda bych je využila pro svou bakalářskou práci o dvouletých dětech v MŠ.

1) Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým pracovníkem v MŠ?

- výborně
- dobře
- s malými obtížemi (*Uvedte konkrétní příklad.*)

.....
 s velkými obtížemi (*Uvedte konkrétní příklad.*)

.....
 špatně

2) Jaký byl důvod umístění Vašeho dítěte do MŠ?

- finance
- profesní rozvoj
- potřeba dítěte kontaktu s vrstevníky
- rodinná situace
- jiné

3) Považujete své rozhodnutí umístit své dítě do MŠ za správné?

- ano
- ne
- nejsem si jistý

Proč?

.....

4) Jak hodnotíte adaptaci (přizpůsobení) Vašeho dítěte na prostředí MŠ?

- skvěle
- dobře
- s malými obtížemi (podtrhněte či doplňte jaké) – pláč, smutek, vzdor, nezáměr o hru a hračky v MŠ, odmítání komunikace s učitelkou, s dětmi, jiné obtíže

s velkými obtížemi (podtrhněte či doplňte jaké) – pláč, smutek, vzdor, nezáměr o hru a hračky v MŠ, odmítání komunikace s učitelkou, s dětmi, jiné obtíže

5) Na škále od 1 do 5 zakroužkujte, na jaké úrovni mělo dle Vás vaše dítě rozvinuté níže uvedené dovednosti krátce před vstupem do MŠ.

(1 – dovednost není rozvinutá, 5 – dovednost je plně rozvinutá)

a) řeč	1	2	3	4	5
b) úklid hraček	1	2	3	4	5
c) oblékání	1	2	3	4	5
c) hygiena	1	2	3	4	5
d) pozornost	1	2	3	4	5
e) naslouchání	1	2	3	4	5
f) reagování na pokyny	1	2	3	4	5

6) Zlepšilo se podle Vás vaše dítě po nástupu do MŠ v některých z těchto dovedností? Pokud ano, vyberte a podtrhněte z uvedených možností.

řeč, úklid hraček, oblékání, hygiena, pozornost, naslouchání, reagování na pokyny

7) Odráží se vstup Vašeho dítěte do MŠ v jeho chování mimo MŠ.

- ano - pozitivně (např. větší samostatnost, zlepšení sociálních vztahů atd.)
- ano - negativně (např. plačtivost, vztek atd.)
- ne

Jak? (Uveďte konkrétní příklad.)

.....

Děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Aneta Kindermannová

DOTAZNÍK PRO RODIČE – UKÁZKA

Dotazník pro rodiče, jejichž dvouleté dítě dochází do MŠ.

Vážený rodiče, jmenuji se Aneta Kindermannová. Studuji na PF JU obor Učitelství pro MŠ a chtěla bych Vás touto cestou požádat o zodpovězení několika otázek. Vaše zkušenosti jsou v současné době velmi cenné a ráda bych je využila pro svou bakalářskou práci o dvouletých dětech v MŠ.

1) Jak hodnotíte spolupráci s pedagogickým pracovníkem v MŠ?

- výborně
- dobře
- s malými obtížemi (Uvedte konkrétní příklad.)
.....
- s velkými obtížemi (Uvedte konkrétní příklad.)
.....

špatně

2) Jaký byl důvod umístění Vašeho dítěte do MŠ?

- finance
- profesní rozvoj
- potřeba dítěte kontaktu s vrstevníky
- rodinná situace
- jiné
.....

3) Považujete své rozhodnutí umístit své dítě do MŠ za správné?

- ano
- ne
- nejsem si jistý

Proč?

.....
.....

4) Jak hodnotíte adaptaci (přizpůsobení) Vašeho dítěte na prostředí MŠ?

- skvěle
- dobře
- s malými obtížemi (podtrhněte či doplňte jaké) – pláč, smutek, vzdor, nezájem o hru a hračky v MŠ, odmítání komunikace s učitelkou, s dětmi, jiné obtíže
.....
- s velkými obtížemi (podtrhněte či doplňte jaké) – pláč, smutek, vzdor, nezájem o hru a hračky v MŠ, odmítání komunikace s učitelkou, s dětmi, jiné obtíže
.....

5) Na škále od 1 do 5 zakroužkujte, na jaké úrovni mělo dle Vás vaše dítě rozvinuté níže uvedené dovednosti krátce před vstupem do MŠ.

(1 – dovednost není rozvinutá, 5 – dovednost je plně rozvinutá)

a) řeč	1	2	3	4	5
b) úklid hraček	1	2	3	4	5
c) oblékání	1	2	3	4	5
c) hygiena	1	2	3	4	5
d) pozornost	1	2	3	4	5
e) naslouchání	1	2	3	4	5
f) reagování na pokyny	1	2	3	4	5

6) Zlepšilo se podle Vás vaše dítě po nástupu do MŠ v některých z těchto dovedností? Pokud ano, vyberte a podtrhněte z uvedených možností.

řeč, úklid hraček, oblékání, hygiena, pozornost, naslouchání, reagování na pokyny,

7) Odráží se vstup Vašeho dítěte do MŠ v jeho chování mimo MŠ.

- ano - pozitivně (např. větší samostatnost, zlepšení sociálních vztahů, atd.)
- ano - negativně (např. plačtivost, vztek, atd.)
- ne

Jak? (Uveďte konkrétní příklad.)

chce si hlebat nové kamacioly.

Děkuji za Váš čas a vyplnění dotazníku.

Aneta Kindermannová